

**ОНТОЛОГИЧНА, ЛЕКСИКАЛНА, МОРФОЛОГИЧНА
И СИНТАКТИЧНА ИНФОРМАЦИОННА ХАРАКТЕРИСТИКА НА
ЕЗИКА НА СВ. О. ПАИСИЙ ХИЛЕНДАРСКИ
В „ИСТОРИЯ СЛАВЯНОБОЛГАРСКАЯ...”**

(Към въпроса за смисъла на интелектуално-комуникативния акт)

**Проф. д.ик.н. Стоян Денчев, проф. д.п.н. Александра Куманова
проф. д-р Милен Куманов, д-р Николай Василев**

„моят език е тоталната сума на самия мен”

Ч. С. Пърс [1]

Движението напред има своята особеност – да губи. Целият наш живот е верига от загуби. Ако ние сме тръгнали по един път, то ние губим всички останали пътища. Затова знанието за предшестващото е изключително важно: то показва *н е р е а л и з и р а н и т е в ъ з м о ж н о с т и*. В тази връзка историята е важна не за това, че тя ни учи. (Ние не можем да се учим от нея, както не можем да се учим от нашето детство.) Историята е изключително важно знание за неизвървяните пътища.

Ю. М. Лотман [2]

<...> централната дейност на семиотиката е неограничен набор от съзвучни илюзии; основната ѝ мисия е да посредничи между реалност и илюзия. Тази абдуктивна [3] задача от този момент нататък е привилегия на бъдещите поколения, дотолкова, доколкото младите хора са склонни да се вслушат в съвета на техните избрани „лекари” [4].

Т. А. Сибийк [5]

I. Семиологично движение за езика на св. о. Паисий Хилендарски – част от универсалното човешко културно наследство

(Емпирична аналитична интродукция)

В продължение на три учебни години (2007–2010) 421 студенти от Университета по библиотекознание и информационни технологии (УНИБИТ) – автори на научни изследвания, отразени в ежегодно публикуваните *Tabula Gratulatorum: Систематизиран хронологично-азбучен библиографски списък на публикациите на членовете на Студентското научно общество на университета* [6] и сводния *Именен показалец, помествани в Трудовете на СНО при УНИБИТ* [7] – участват в:

– преписването на ръка и на компютър на *„История славяноболгарская ...”* (с. 52–79 *СВ. О. ПИС*) (абрев. *СВ. О. ПИС* посочва тук и по-долу цит. по изд. на УНИБИТ) [8];

– изграждането на справочно-информационния апарат към текста:

– *Историография* (с. 937 *СВ. О. ПИС*);
– *Коментар* (с. 80–111 *СВ. О. ПИС*);
– *Именен показалец* (с. 112–124 *СВ. О. ПИС*);
– *Географски показалец* (с. 125–134 *СВ. О. ПИС*), съпътстван от *тезаурус на езика на йеромонаха* (съществителни, прилагателни и числителни имена, местоимения, глаголи [лични и безлични глаголни форми], наречия, предлози, съюзи, частици ...).

Работата по това **семиологично движение** се осъществява за целите, реализирани с появата на бял свят на препис на *„История славяноболгарская ...”*, снабден със системен справочно-информационен инструментариум, който е под: **общата редакция на проф. д.ик.н. Стоян Денчев; научната редакция на проф. д-р Милен Куманов; библиографската и текстологичната редакция на проф. д.п.н. Александра Куманова; езиковата и семантичната редакция на д-р Николай Василев; терминологичната редакция на доц. д-р Елена Томова, гл. ас. Диана Ралева, д-р Венцислав Велев; справочно-информационната редакция**

на Марияна Максимова, Цветана Найденова, Антон Даскалов.

Публ. в цит. изд. на компютърния набор на „История славяноболгарская ...”

(23 514 думи; 141 129 знака) (с. 52–79 *СВ. О. П ИС*) е снабдена със следните **Приложения**:

- **Встъпителна историографска студия** (с. 9–37 *СВ. О. П ИС*);

- - **Коментар** (с. 80–111 *СВ. О. П ИС*);

- - - **Именен показалец** (с. 112–124 *СВ. О. П ИС*);

- - - **Географски показалец** (с. 125–134 *СВ. О. П ИС*) / **проф. д-р Милен Куманов**;

- - - - **Тезаурус на езика (лексикален и морфологичен разрез) на св. о. Паисий Хилендарски** (с. 9–37; 135–174; 175–187 *СВ. О. П ИС*) / **проф. д.п.н. Александра Куманова**.

Преписът на ръка на „История славяноболгарская ...” е осъществен в специално ръчно подвързана за целта **ръкописна книга** във формат А5. Листовете на този кодекс, поднесен на хартиен носител, са с по 25 разграфени реда и с три вертикални полета (образувани от прокараните две вертикални линии на всяка страница).

В централното поле на страниците на описваната ръкописна книга от 612 номерирани страници е направен **преписът на „История славяноболгарская ...”** (с. 1–326) по изданието на **акад. Петър Динеков** [8].

Всяка страница на ръкописната книга е снабдена с указание и за съответната поредна страница по *цит. изд.* (на П. Д.), т.е. има изписани две арабски цифри в **колонцифъра**: първата – на ръкописната книга; втората – по изд. на П. Д., посочена в кръгли скобки.

Последната изписана страница на ръкописната книга е: **326 (108)**.

Самото издание на П. Д. е **препис на български език (тук морфологията и синтаксисът са изцяло осъвременени и поднесени според нормативната база на съвременния български книжовен език)**, направен по знаменития труд от **акад. Йордан Иванов** [9].

В двете странични полета на всяка страница на ръкописния препис – осъществен в УНИБИТ за целите на създаването на тезаурус на езика на Св. о. Паисий – са преписани допълнително думите от текста, като се съблюдават следните правила за съответните части на речта: съществителните имена са представени със син цвят, безличните (причастията, деепричастията, отглаголните съществителни...) и личните глаголни форми – с червен, прилагателните имена – със зелен, местоименията – с черен.

Преписът на ръка на „*История славяноболгарская ...*” на св. о. Паисий Хилендарски е завършен към 22 май 2009 г. Към 21 май 2010 г. са финализирани: **сигнифицираният препис на компютър**, направен на този труд (*публ.*: с. 52–79 *СВ. О. П ИС*); **тезаурусът на езика на йеромонаха** (*нак там*, с. 135–171; 172–174; 175–187 *СВ. О. П ИС*).

Основният инструментариум на работата върху тезауруса на езика на св. о. Паисий е дело на **изтъкнатия историк проф. д-р Милен Куманов**, който наблюдава отблизо работата на СНО при УНИБИТ и участва като експерт в изследванията на младите откриватели (с. 9–37; 80–111; 112–124; 125–134 *СВ. О. П ИС*): **Историографията, Коментарът и справочно-информационният апарат** към „*История славяноболгарская ...*” (**Именен и Географски показалец**).

Комплексът на обемната широкомащабна интелектуална дейност, свързана с описаните тук посоки на проучване на феноменологията на „*История славяноболгарская ...*” на св. о. Паисий Хилендарски, естествено въвежда в сърцевината на този научноизследователски и граждански акт на познанието 421 студенти на УНИБИТ, които са преки участници в тази дейност.

В центъра на внимание тук е самият изследователски процес на „историческата поетика” (израз: М. М. Бахтин; „*Писател е този, който умее да работи на езика, намирайки се извън езика, който притежава дара на непрякото говорене.*” [10]).

Историографията на „История славяноболгарская ...” (с. 9–37 *СВ. О. П ИС*) е **компендиум по изданията и преписите на Паисиевата история** [11].

Тази историография по своите справочно-енциклопедични достойнства може да бъде наречена **ПАИСИАДА (свод на паисиезнанието)**.

ИДЕЯТА НА „ИСТОРИЯ СЛАВЯНОБОЛГАРСКАЯ ...” Е: С ЕЗИКА НА ХРИСТИЯНСКИЯ ХУМАНИЗЪМ ДА СЕ СЪТВОРИ РЕВОЛЮЦИОННА ПРОГРАМА НА БЪЛГАРСКОТО ВЪЗРАЖДАНЕ, защото тя към оня момент от историята на България (1762 г.) е интелектуален акт – „CONDICIO SINE QUA NON” (УСЛОВИЕ, БЕЗ КОЕТО НЕ МОЖЕ) ...

ИНТЕЛЕКТУАЛНИЯТ КОМУНИКАТИВЕН АКТ, СНЕТ В ДИСКУРСА НА „ИСТОРИЯ СЛАВЯНОБОЛГАРСКАЯ ...” НА Св. О. ПАИСИЙ, НАПОМНЯ ЗА:

– **РОЛЯТА НА ЗАКОНОДАТЕЛЯ НА ЕВРЕЙТЕ МОЙСЕЙ;**

– **ЖАНРОВАТА СТРУКТУРА НА ТВОРЕНИЯТА НА ОМИР;**

– ДУХА НА ТРАКТАТИТЕ НА ТОМАЗО КАМПАНЕЛА (срв.: ДЕЙКСИС: с. 188–194 СВ. О. ПИС) ...

Морфология на семиозата [12] на Българското възраждане – в съответствие с постановката на У. Еко („Спрямо езика не може да съществува нищо външно.”) [13] – поставя въпроса за създаването на етимология на тезауруса [14] на езика на св. о. Паисий Хилендарски.

Информационни реалии в „История славяноболгарская ...”, присъщи на езика на Св. о. Паисий Хилендарски (семиозис на Българското възраждане!), са структурирани в:

- 1) детайлна панорама на наблюдаваните реалии;
- 2) лапидарна обобщена картина на лексикалните форми.

Сводът от стриктно изведените лексикални единици е представен във вид на уплътнен тезаурус (всяка дума, независимо от честотата на употребата ѝ, е изведена само на едно място в общата азбучна подредба – след нея се посочват номерата на страниците, на които тя се среща, както и кратността на използването ѝ).

За изграждането на тезауруса на езика на св. о. Паисий Хилендарски се тръгва от позицията, че в съвременната лингвистика тезаурусът е особен вид речник, експониращ лексика (обща или специална), чрез която се уточняват вътрешните семантични граници, изясняващи съотношения между отделните лексеми (между думи, употребени с прякото им речниково значение, и думи, употребени със синонимни, метафорични, антонимни, паронимни отенъци и др.) – една задача, с която се свързва бъдещото развитие на подетото тук лексикално-морфологично и синтактично изследване.

Тезаурусът – особено в електронния си формат – е ефективен инструмент за описание на сложни и постоянно трансформирани се сфери на познанието, каквито на практика са информационно-комуникативните.

Тезаурусът – за разлика от тълковния речник – позволява да се поясни смисълът на понятия и изрази не само с помощта на определение, но и чрез съотнасяне на думата към други понятия и други лексикални групи, благодарение на което осъществяването (в лоното на тезауруса) работа може да се използва в системите за създаване на изкуствен интелект на информационно-комуникативната сфера.

Описваната и самоописващата се форма на информационно моделиране на създавания тезаурус на езика на св. о. Паисий Хилендарски, въплътена чрез *цит. публ.*, се характеризира със следните черти:

– предлага палитра от стратегии за търсене на термини и понятия, свързани по смисъл и лингвистична структура с една или друга информационна реалия, в чието семантично поле рефлектира многомерната и постоянно трансформирателната се историко-културна феноменологична информационна реалност;

– изгражда дърво на търсене на информация по третирания историко-културна феноменология, което се визуализира чрез термините и връзките между тях като естествено разклоняващо се семантично цяло, чиито клонове се преплитат;

– позволява да бъдат избрани отделни клонове на дървото за търсене на информация, която може да бъде актуална не толкова за архитектите на интелектуалния масив, колкото за неговите ползватели.

Както преписът на ръка и на компютър на „История славяноболгарская ...”, така и изграждането на справочно-информационния апарат към текста на Светия монах са интелектуален акт, който връща към нов живот хуманитарни идеи, присъщи на българския национален космос и универсалното световно хуманитарно познание едновременно.

Последиците от това интелектуално движение явно не се изчерпват само с акта на *цит. публ.* – повече от очевидно е, че тук става дума за имплантиране във времето на знаков, но и футуристичен по своя замисъл психологически заряд ...

II. Системно-структурна картина на изследването

(Информационна ризома)

Описаната изследователска платформа представя езика на Св. о. Паисий Хилендарски в „История славяноболгарская ...” в пет разреза:

– **Именен показалец:** ИП (с. СВ. О. ПИС 112–124);

-- **Географски показалец:** ГП (с. СВ. О. ПИС 125–134);

--- ТЕЗАУРУС:

- - - **Уплътнен тезаурус I-III:** Т (с. СВ. О. ПИС 135–187);

- - - **Уплътнен тезаурус I:** Т I (с. СВ. О. ПИС 135–171);

- - - **Уплътнен тезаурус II:** Т II (с. СВ. О. ПИС 172–174);

- - - **Уплътнен тезаурус III:** Т III (с. СВ. О. ПИС 175–187).

Свърхзадачата на тази работа е изграждането на етимология на тезаурус на езика на йеромонаха.

II. 1. Именен показалец (ИП)

Показалецът е структурна част от справочно-информационния инструментариум към текста на „*История славяноболгарская ...*” на св. о. Паисий Хилендарски, но едновременно с това – чрез система от препратки – той кумулира във вид на информационна ризома, ориентирана към страниците на този текст (*срв.: преамбюл към Географския показалец: с. 125–134 СВ. О. П ИС*), съответната информация от останалите елементи (**Историография, Коментар, Географски показалец**) на този инструментариум.

Тук след всяко **име на личност**, срещано в *Паисиевия текст*, е дадено съответно пояснение, което в лапидарен вид представя подробната информация, поднесена в **Коментара** (*с. 80–111 СВ. О. П ИС*).

Когато **собственото име** се превръща в **прилагателно за притежание** и е представено в текста на *Паисиевата творба* с **главна буква**, то е включено в корпуса на **Именния показалец** чрез съответна персонална рубрика, именувана чрез него.

Например:

Асеновия брат – *вж: Петър II 63.*

По описаната причина съответните **прилагателни за притежание** са представени в **Именния показалец** (когато се отнасят за личности).

В *този* показалец **прилагателните имена за притежание** са *изписани в кръгли скоби и в курсив* след съответните **лични имена** (ако основното лично име отсъства в *Паисиевия текст*, то е представено само чрез формата на срещащото се в *този текст* във вид на **прилагателно за притежание** – **като след него в кръгли скобки се пояснява съпътстващото го понятие**).

Имената на светците *тук* са представени в общия азбучен ред, съпътствани от указанието за тяхното духовно достойнство (**Свети – Св.**). В показалеца не е изведена отделна персонална рубрика, именувана **Бог** (*срв.: Т: с. 135–174 СВ. О. П ИС*), но представящите феномена лексикални форми (**Бог, Бога, Божи, Божие, Божието, Божиите, Божия, Божият**) са включени в анализа на комуникативната ситуация на езика на о. Паисий Хилендарски (*срв.: с. 40–42, 135–174, 182–184, 183 СВ. О. П ИС*).

Препратките – в **Коментара** и *наст. показалец*, както и в **Географския показалец**, направени към „*История славяноболгарская ...*” – са дадени към изданието от 1963 г. (*препеч. в цит. изд.: с. 52–72 СВ. О. П ИС*) на знаменития труд, реализирано под редакцията на акад. Петър Динеков и съобразено с нормативната база на съвременния български книжовен език.

В *наст. показалец всяка персоналия* е придружена от следваща я – *след курсивна запетая* – *пояснителна бележка*.

Когато имената в речника съвпадат, се срещат необходими за диференциацията на лицата пояснения.

Например:

Ирина, *византийска императрица;*

Ирина, *византийска принцеса;*

Ирина, *дъщеря на византийския император Михаил III Палеолог;*

Ирина, *хазарска принцеса.*

В *този* показалец има две групи препратки:

1) към **страниците на цит. изд.** от 1963 г. (*препеч. в цит. изд.: с. 52–79 СВ. О. П ИС*);

2) към **бележките (бел.) на Историографията (Историогр.) и Коментара (Комент.)**.

Когато в персоналните рубрики присъстват и двете групи препратки, посочени *тук* (1–2), те са разграничени от точка и запетая (;).

Срещащите се в показалеца препратки към появяващи се имена в текстовете на *наст. Паисиада*, са дадени след посочването – с арабски цифри, – предхождащо абривиатурата на целия хипертекст (*СВ. О. П ИС*).

В речника на *този* показалец се срещат и имена, поднесени във вид на *гнезда от персоналии (всяка от които е отразена и на съответното място в азбучния ред)*.

Например:

Неманичи, *сръбска династия (1168–1371). Полагат основите на единната сръбска държава и я издигат до първостепенна сила на Балканския полуостров. Владетели: Стефан Неманя, велик жупан (1168–1198); Стефан Неманич Първовенчани, велик жупан (1196–1217), крал (1217–1227); Стефан Радослав, крал (1227–1234); Стефан Владислав, крал (1234–1243); Стефан Урош I, крал (1243–1276); Стефан Драгутин, крал (1276–1282); Стефан Урош I Милутин, крал (1282–1321); Стефан Урош III Дечански, крал (1321–1331); Стефан Урош IV, крал (1331); цар (1345–1355); Стефан Урош V, цар (1355–1371) – вж: Комент., бел. 245, 248.*

В случаите, когато е налице равнопоставеност на битуващите езикови формулировки, характерни за именуването, възприето от Св. о. Паисий, и нормативните особености, данните са поднесени – за справочно-информационните цели на *наст. показалец* – и към двете форми, включени на съответните места по азбучен ред в словника.

Например:

Самоил (Самуил).

Редакционните бележки в частта на *наст.* показалец, *отнасяща се до същността на материята*, дадена на *латиница*, са поднесени на *латински език* (*а структуриращите самия показалец – са винаги на български език*).

При личните имена и прозвища на *цит.* от Св. о. Паисий Хилендарски личности и назованите в **Историографията** и **Коментара** към текста на „*История славяноболгарская ...*” съществителни имена (някои от личните имена и прозвищата са въведени с тяхното тълкователно значение, разкрито в процеса на текстологичната работа) са направени следните разграничения, които изясняват динамиката на употребените **части на речта**:

– **съществителни имена** –

Например:

Асен Велики – **Асен** (съществително собствено) **Велики** (прозвище);

– **прилагателни имена** –

Например:

Давидов брат – **Давидов** (съществително собствено има за притежание) **брат** (съществително нарицателно име);

– **числителни редни имена** –

Например:

Адриан II – **II** (числително редно име);

– **предлози** –

Например:

Джон Бостън от Бъри – **от** (предлог);

– **съюзи** –

Например:

Кирил и Методий – **и** (съюз).

II. 2. Географски показалец (ГП)

Наст. показалец е структурна част от справочно-информационния инструментариум към текста на „*История славяноболгарская ...*” на Св. о. Паисий Хилендарски, но едновременно с това – чрез система от препратки – той кумулира във вид на информационна ризома, ориентирана към страниците на този текст (*срв.: преамбюл към Именния показалец: с. 112–124 СВ. О. П ИС*), съответната информация от останалите елементи (**Историография, Коментар, Именен показалец**) на този инструментариум.

Тук след всеки **топоним**, срещан в *Паисиевия текст*, е дадено съответно пояснение, което в лапидарен вид представя подробната информация, поднесена в **Историографията** и **Коментара**.

Когато **топонимът** се превръща в **прилагателно за притежание** и той е представен в текста на *Паисиевата творба* с **главна буква**, този топоним е отразен в *наст.* показалец.

Например:

Османска империя – *вж.: Комент., бел. 17, 259.*

Описаната причина е логическото основание за посоченото методологично решение.

В *този* показалец **прилагателните за притежание – топоними** – са изписани в *курсив* и в *кръгли скоби* след съответните **топоними** (ако основният топоним отсъства от текста, то той е представен само чрез срещания се в *този* текст във вид на **прилагателно за притежание – топоним**).

Тук са възприети следните **съкращения**:

– гр. – град;

– з. – земя;

– м. – местност;

– обл. – област;

– о-в – остров;

– пл. – планина;

– п-в – полуостров;

– р. – река;

– с. – село.

Когато уточнението за топоним е компонент от името му (например: **Балкански полуостров**), към този компонент (например: *полуостров*) не се прилага съкратената форма на изписването му (например: *п-в*), но когато качествено определение на топонима е въведено специално в *наст.* показалец, то се изтъква в съкратената форма (например: **Галиполи**, *п-в*).

В *наст.* показалец **всеки топоним** е придружен от следващия го – *след запетая*, *посочена в курсив* – с *пояснителна бележка*, в която има две групи препратки:

1) към **страниците на цит. изд.** от 1963 г. (препеч. *тук: с. 52–79 СВ. О. П ИС*);

2) към **бележките (бел.) на Историографията (Историогр.)** и **Коментара (Комент.)**.

Когато присъстват и двете групи данни, посочени *тук* (1–2), те са разграничени с точка и запетая (;).

Редакционните бележки в частта на *наст.* показалец, *отнасяща се до същността на материята*, дадена на *латиница*, са поднесени на *латински език* (*а структуриращите самия показалец – са винаги на български език*).

При топонимите, *цит.* от св. о. Паисий Хилендарски, и назованите географски обекти в **Историографията** и **Коментара** към текста на „*История славяноболгарская ...*”

(някои от топонимите са въведени с тяхното тълкователно значение, разкрито в процеса на текстологичната работа) са направени следните разграничения, които изясняват динамиката на употребените **части на речта**:

– **съществителни имена** –

Например:

Босфора – Босфора (съществително собствено име) – *вж и: примерите, посочени по-долу;*

– **прилагателни имена** –

Например:

Адриатическо море – Адриатическо (прилагателно име) **море** (съществително нарицателно име);

– **числителни бройни имена** –

Например:

Двете Влахии – Двете (числително бройно име) **Влахии** (съществително собствено име);

– **съюзи** –

Например:

Влашко и Молдова – и (съюз).

Ц. 3. Уплътнен тезаурус I (Т I): Частите на речта са подредени според честотата на употребата им в „История славяноболгарская ...”

Оказва се, че най-често срещаните звукови комплекси в езика на Св. о. Паисий Хилендарски са **съществителните нарицателни имена**, следвани от **безличните глаголни форми (причастия, деепричастия, отглаголни съществителни...)**, **прилагателните имена**, **личните глаголни форми и местоименията**.

Тази честота на употреба се оказва решаваща при структурирането на тезауруса на неговия език:

1. Съществителни имена (1019);
2. Причастия [безлични глаголни форми] (853);
3. Глаголи [лични глаголни форми] (451);
4. Прилагателни имена (750);
5. Местоимения (121).

Общият брой на безличните и личните глаголни форми е 1304 (*срв.: с. 54–57*).

151 прилагателни имена (от общото количество – 750 – *вж: с. 172–174 СВ. О. ПИС*) са написани с главни букви и са отнесени към свода на **Именния** (*с. 112–124 СВ. О. ПИС*) и **Географския показалец** (*с. 125–134 СВ. О. ПИС*) – *срв.: Т II*.

Първото число, изписано след думата, която е представител на съответната категориална и граматически оформена лексикална едигица, означава поредната страница от преписа на *Паисиевата история*, направен от студентите в УНИБИТ (*с. СВ. О. ПИС 52–79*), а второто число (в скобите) – поредната страница от изданието на *„История славяноболгарская ...”* от 1963 г. на издателство „Български писател”.

Ако думата се среща повече от един път в съответната страница, тогава тя се фиксира с цифра, която уточнява честотата на употреба.

Например:

българи 48 (42) 2 пъти.

Възвратните частици „се” и „си” са дадени след личните и безличните глаголни форми, като в някои случаи са в кръгли скоби – това означава, че формата се среща и като обикновена, и като възвратна.

Например:

хвалят (се).

Отрицателната частица „не” не се изписва пред съответните глаголни форми.

Спомагателната частицата „ще” – за образуване на бъдеще време – също се изпуска.

Думи като **Бож** (**Бог**), **Свет** (**Света**, **Свето**) и техни вариации със задпоставена членна форма (постфикс) са дадени с главни букви, което е направено в съответствие със съвременната правописна практика (*срв.: Т II – с. 172–174 СВ. О. ПИС*).

Прилагателното **Светѝ -я, -ят** е членувана форма на **Светѝ** – ударението е върху втората сричка (*вж: Тезаурус II*).

Например: **Светѝя кръст, Светѝя отец, Светѝя цар Владимир, Светѝ кръщение.**

Прилагателното **Светите** е с главна буква, защото се отнася до Солунските братя – **Константин-Кирил Философ** и архиепископ **Методий** – съществителни лични имена, които са придружени от прилагателното **Свети** (с главна буква).

В прилагателното име **свѣти** ударението е върху първата сричка и се пише с малка буква.

Например:

свети пророци, свети сръбски крале, свети мъже.

Прилагателното **свет** може да играе в изречението ролята на определение и на сказуемно определение.

Съществителното нарицателно **света** съдържа кратка членна форма (**свят**, но **свет -а, -ѝ**).

Съгласуваните определения изразяват непосредствено качества и признаци на предмети, лица и явления и са свързани направо с определяемото, следвайки неговите граматически признаци за род и число.

Например:

„Затова тоя свет крал, велик предводител ... (Подчертаното – наше. – Бел.: А. К., Н. В.)” – **свет** (м. р., ед. ч.) е определение – пояснява съществителното **крал** (м. р., ед. ч.), което заедно с показателното местоимение **тоя** (кратка форма на пълнозвучната **този** за м. р., ед. ч.) изпълнява в изречението ролята на предпоставено определение на подлога.

Сказуемното определение не е структурообразуващ елемент на сказуемното, а е второстепенна част на изречението и принадлежи към групата

на сказуемото. То влиза в разширения състав на сказуемото и се отличава с двойна синтактична ориентация, защото е ориентирано както подлога или допълнението (което означава – към всички имена и местоимения, включени в синтактичната конструкция), така и към сказуемото. Сказуемното определение изразява преди всичко признак на подлога (или допълнението), който става актуален в момента на действието, изречено чрез сказуемото.

Например:

„**Нарекли го Силни Стефан и го имат за свет, задето убил своя баща ... (Подчертаното – наше. – Бел.: А. К., Н. В.)**”. В това сложно съчинено безподложно изречение (и в двете синтактични конструкции, образуващи съчинен синтактичен конструкт, не става ясно *кои са го нарекли...* и *кои го имат за...*) Силни Стефан и го (кратка форма за винителен падеж на личното местоимение *него* [3 л., ед. ч., ср. р.]) изпълняват ролята на допълнение, а свет е сказуемно определение, защото изразява както признаци на допълненията (Стефан и го) в двете прости изречения, така и признак на сказуемото (имат).

Съставното именно сказуемо се образува от глагол и име (съществително, прилагателно, числително) и местоимение. То разкрива различните граматически признаци на сказуемото (за време, число, лице, залог, наклонение...), а името или местоимението означава признак, който се приписва на подлога. В българската граматика абстрактността на глаголите е своеобразна и е развита в различна степен, затова не всички глаголи могат синтактично да се съединяват с едно име или местоимение и да образуват съставно именно сказуемо. Най-абстрактен в случая е глаголът *съм* във всичките му темпорални форми.

Например:

„**И той също бил благополучен, великодушен и мъдър, след това и свет и велик Божии угодник (Подчертаното – наше. – Бел.: А. К., Н. В.)**” – тук прилагателното свет, заедно със звуковите комплекси благополучен, великодушен, мъдър, велик Божии угодник + бил (форма на спомагателния глагол *съм* за 3 л., ед. ч., мин. св. вр.), участва в състава на разширено съставно именно сказуемо.

Същата аналогия може да се направи и за изречението:

„**Той е свет (Подчертаното – наше. – Бел.: А. К., Н. В.)**” – тук е (форма на спомагателния глагол *съм* за 3 л. ед. ч., сег. вр.) + свет отново образуват структурата на съставно именно сказуемо.

При някои безлични глаголни форми представата за време е избледняла, поради което те са обвързани

с по-самостоятелни признаци и се приближават до семантичните граници на някои прилагателни имена, които са исторически узаконен езиков продукт, постигнат чрез очевидно словопроизводство.

Например: непобедим, прочут и др.

Описаните особености са направени с цел да се уплътни психолингвистичната и синтактичната репрезентация на тезауруса (срв.: с. 38–51: 40–42; 45; 175–187 СВ. О. П ИС).

В този показалец в раздел 2. Причастия са включени и **деепричастията** (бидейки; казвайки; молейки; отговаряйки), срещани в „*История славяноболгарская ...*”.

II. 4. Уплътнен тезаурус II: Прилагателни имена, написани с главни букви (Т II)

Тук са събрани 151 думи, изписани с главни букви по изданието на „*История славяноболгарская ...*” от 1963 г. на издателство „Български писател” и в ръкописния, и компютърния препис (с. 38–51 СВ. О. П ИС) (срв.: с. 135–171 СВ. О. П ИС):

- лични собствени имена;
- фамилни имена;
- имена, титулуващи прозвищата на духовни и светски лица;
- съществителни собствени имена, с които се означава притежание;
- обобщаващи и категориални географски названия.

Тази част от уплътнения тезаурус е лексикалната база за съставянето на **Именния показалец** (с. 112–124 СВ. О. П ИС) и **Географския показалец** (с. 125–134 СВ. О. П ИС), което стана възможно благодарение на **Коментара** към първоизточника (с. 80–111 СВ. О. П ИС).

II. 5. Уплътнен тезаурус III: Неизменяемите части на речта (наречия; предлози; съюзи; частици) (Т III)

Основавайки се на библейската източниковедска основа на „*История славяноболгарская ...*”, оперираща с количествените признаци и множеството от същности *тук* – като част от контекста на **религиозния метаезик, намиращ се в онтологично отношение на принципен порядък над физическата реалност...** – са включени и **числителните имена** (числителните бройни, показващи количествените признаци на множество от същности, и **числителните редни**, фиксиращи числов признак на същности, чрез които се определя поредното място на даден обект в пространството) (срв.: с. 136–149 СВ. О. П ИС: Т I: **Съществителни нарицателни имена**).

Представен е свод от 480 лексикални единици: 203 числителни имена и 277 неизменяеми части на речта.

III. Личните имена

(Лексикален и информационен статистически разрез)

Обект на тази част от изследването са личните имена, срещани в наблюдавания информационен масив на „История славяноболгарская ...” (срв.: по-горе).

Предметът на проучването от тази гледна точка е опитът да се пристъпи към естествената класификация на личните имена, срещани и в корпуса на „История славяноболгарская ...”.

Методите на проучването са:

1. Детайлното сравняване на източниковедския фонд на широкомащабното проучване на информационния код на „История славяноболгарская ...”:

– преписа на „История славяноболгарская ...”, направен в УНИБИТ (2007–2010 г. от 421 студенти) по изданията на акад. Й. Иванов (1914 г.) – акад. П. Динев (1963 г.);

– *Историографията, Коментара, Именния показалец и Географския показалец*, създадени към „История славяноболгарская ...” от проф. М. Куманов;

2. Естествено-класификационен анализ на свода от личности, изграждащи цитирания източниковедски фонд.

За целите на разгърнатото изследване е създадена следната естествена класификация на личните имена, съпътствана с характерните уточнения:

Когато едно и също лице е с духовен сан и е канонизирано, неговото име се отнася и към групата на духовните лица, и към тази на канонизираните.

Например: Св. Константин-Кирил Философ, Св. архиепископ Климент Охридски.

Когато едно и също лице се споменава в текста на „История славяноболгарская ...” и самостоятелно, и като част от историята на Църквата – като колективен образ, – то се изписва в общия азбучен ред и персонално, и с колективната си идентификация, но в статистиката се взема под внимание фактът, че става въпрос за една и съща особа.

Например:

Кирил и Методий, Св. Св., Равноапостоли (Константин-Кирил Философ, Св.; Методий, Св.);

Седмочисленици, Св. Св. (Константин-Кирил Философ, Св.; Методий, Св.; Наум Охридски, Св.;

Сава, Св.; Горазд, Св.; Ангеларий, Св.; Климент, Св.).

Когато е известно на науката, че споменатото от Св. о. Паисий лице е несъществуваща личност, това лице е вписано в регистрите на *наст.* анализ със съответна идентификация.

Например:

Петър III (*цар – несъществуващ български владетел*).

Духовните лица (свещенослужители, послушници, дякони, монаси, патриарси, папи) и книжовниците тук са представени общо, защото много пъти в историята те се явяват едни и същи лица.

Библейски личности и Светци и блажени са разгледани в две групи, което е необходимо за детайлизирането на богословската картина на света, представяна от св. о. Паисий.

В обща група са отнесени изследователите на **Патрологията**, предшестваща традицията, възприета в „История славяноболгарская ...” – личности, имащи отношение към линиите на изследване на делото на св. о. Паисий Хилендарски и негови преки изследователи (извлечени по библиографски път, тези данни са поднесени в анализа в инверсия). Характерно е, че и при представяното обобщение има лица, които попадат и в групата на книжовниците, и в тази на изследователите.

Например:

Фабрициус, Й. А. (Fabricius, J. A.).

В синтезиран вид естествената класификация на **631** лични имена, срещани в „История славяноболгарская ...” и принадлежащия ѝ във времето справочен инструментариум, в това число и на *публ.*, осъществена в *Трудовете на Студентското научно общество при УНИБИТ* – Том VI (София, 2011), – е следната (данните са представени по низходящ ред на количествените измерения на групите лица):

- **Владетели и членове на семействата им; обществени дейци, близки до управляващите, военни;**

-- **Духовни лица (свещенослужители, послушници, дякони, монаси, патриарси, папи) и книжовници;**

--- **Библейски личности;**

---- **Светци и блажени;**

----- **Изследователи на Патрологията, предшестваща традицията, възприета в „История славяноболгарская ...” – личности, имащи отношение към линиите на изследване на делото на св. о. Паисий Хилендарски и негови преки изследователи.**

1. ВЛАДЕТЕЛИ И ЧЛЕНОВЕ НА СЕМЕЙСТВАТА ИМ; ОБЩЕСТВЕНИ ДЕЙЦИ, БЛИЗКИ ДО УПРАВЛЯВАЩИТЕ, ВОЕННИ (250 ДУШИ):

Александър (Alexander); Алексий Апокавк (Alexios Apokavc); Алексий Слав; Алексий III Ангел (Alexios III Angelos); Алусиян; Алцек (Алецек); Амедей VI Савойски; Ана (дъщеря на българския цар Георги Тертер I); Ана (майка на византийския император Исак II Ангел); Ана Савойска; Анастасий I; Ангел (Ангел Битолски, Ангел Български воин) (от с. Флорина); Андроник II Палеолог (Andronikos II Palaiologos); Андроник III (Andronikos III Palaiologos); Аргир; Арон (Давидов /брат/, Самоилов /брат/); Асен (син на цар Смилец); Асен I (Хасан Касан, Велики); Аспарух (Аспа-рух – персийска благородническа титла /принц/); Ахтем; Балдуин I Фландърски (Балдава, Balduin I); Балдуин II; Балик; Батой (Батай, Бату-Батий); Баязид I (Баязид, Bajazid I); Бела III (унгарски крал); Борил (Петров/син/); Борис I (Болгарис, Борис-Михаил, Воргарос, Иоан, Иоан Михаил Иоанич, Михаил [Борис], Михаил Иоан) (български княз); Борис II; Борн; Василе Лупу; Василий; Василий I Порфирогенет (Basileos I Porphyrogenetos); Василий II Македонец (Василий Македон); Владимир (Расате) (български княз); Владимир; Владислав; Владислав III Ягело Варненчик; Вукич; Вълкашин (Вукашин); Гаврил Радомир (Самоиловия /син/) (цар); Геза (унгарски крал); Георги Бранкович; Георги Кастриоти (Скендерберг, Skanderberg); Георги Сурсовул; Георги Тертер I (цар); Глад (български болярин); Гримуалд (Грималд) (франкски крал); Дагоберт I (Дагобард); Джура (сръбски деспот); Добротица (Добрица); Драгич; Драгон; Дръман; Евдокия; Елена (дъщеря на цар Иван Асен II.); Елена (сръбска принцеса, дъщеря на сръбския жупан Симеон и съпруга на цар Асен I); Елена (сръбска принцеса, майка на цар Иван Асен II.); Елена (съпруга на сръбския крал Стефан Милутин); Елена, Св. (майка на Константин I Велики); Зоя (византийска императрица); Ивайло (Лаган) (цар); Иван Александър (цар); Иван Асен II (Асен Стари, Иоан, Иоанов, Асен Калиман) (цар); Иван Асен III (Иоан, Иоан Асен III) (цар); Иван Владимир (Иоан Владимир, Св.) (цар); Иван Владислав (Владимир, Иоан Владислав) (цар); Игор (киевски княз); Иванко (барон); Иванко (добруджански владетел); Иван Срацимир (Страшимир, Шишимановият /брат/) (цар); Иван Стефан (цар); Иван Углеша; Иван Шишман (цар); Иоан (син на цар Смилец); Иоан (син на император Теодор); Иоан (брат на цар Петър I);

Иванко (барон); Иванко (добруджански владетел); Иоан (син на цар Смилец); Иоан (син на император Теодор); Иоан Владимир (син на великия сръбски жупан Симеон); Иоан Калиман (син на цар Иван Асен II); Иоан Кантакузин (Иоасаф); Игор (киевски княз); Иоан I Цимисхий; Ирина (византийска императрица); Ирина (византийска принцеса); Ирина (дъщеря на византийския император Михаил III Палеолог); Ирина (хазарска принцеса); Исак (византийски севастократор); Исак II Ангел (византийски император); Исбул; Йоан III Дука Ватаци (Иоан Калос); Йоан V Палеолог; Калиман I (Иоан Калиман); Калоян (Калиман-Йоан, Кало Йоан) (цар); Кардам (хан); Карл Велики (Карл I Велики, Св.) (император); Карл I Анжуйски; Кафил; Комит Никола; Константин (византийски военачалник); Константин Тих Асен (цар); Константин Шишман (цар); Константин I Велики (Гай Флавий Валерий) (римски император); Константин III Ираклий (византийски император); Константин IV Погонат (византийски император); Константин V Копроним (византийски император); Константин VI (византийски император); Константин VII Багренородни (византийски император); Константинов (син) (син на византийския император Константин IV Погонат); Констанций Хлор (римски император); Конт (келафонитски деспот); Кормисош (хан); Крали Марко (Кралевики, Марко Кралевик); Крум Велики (Крун) (хан); Кубер (хан); Куделин (болярин); Ладислав IV (унгарски крал); Лайош I Велики (унгарски крал); Лев (Лъв) (византийски император Лъв VI Философ); Леже, Луи (Leger, Louis); Лициний Лициниан (Публий Флавий Галерий) (римски император); Лъв V Армене (Арменин); Лъв VI Философ (Премъдри) (византийски император); Людовик Благочестиви (Ludovicus Pius), (император); Людовик I Велики; Максимилиан (римски император); Малсад (Маслама ибн Абдул-Малик); Манастрас; Мануил II Палеолог (византийски император); Маргарита (унгарска принцеса, дъщеря на крал Геза); Мария (братова дъщеря на византийския император Михаил VIII Палеолог и съпруга на цар Константин Асен Тих); Мария (византийска принцеса, внучка на император Роман V Лакапин, омъжена за цар Петър); Мария (Каламария) (сръбска принцеса, дъщеря на сръбския деспот Джура); Мария (сръбска принцеса, дъщеря на крал Стефан Лазаревич, омъжена за цар Иван Шишман); Мария (съпруга на цар Асен I); Мария (съпруга на цар Иван Владислав); Мария (Мара, Тамара); Маслама ибн Абдул-Малик;

Мехмед II Завоевател (Фатих) (султан); **Дмитър** (Дмитрий) **Миладинов**; **Константин Миладинов**; **Михаил** (брат на цар Петър I); **Михаил** (син на царица Мария от брака ѝ с цар Константин Асен Тих); **Михаил Палеолог** (византийски император); **Михаил Стрез**; **Михаил II Асен** (цар); **Михаил II Палеолог** (византийски император); **Михаил III (Михаил Иконоборец)** (византийски император); **Михаил III Шишман Асен (Михаил Шишман)** (син на цар Константин Шишман) (цар); **Михаил VIII Палеолог** (византийски император); **Мичо**; **Моимир** (сръбски княз); **Мойсей** (брат на Давид, Арон и Самуил – синове на комит Никола); **Мойсей** (крал, владетел); **Мурад I** (султан); **Мурад II** (султан); **Навуходоносор II** (вавилонски владетел); **Начов**, **Начо**; **Неман Симеон** (сръбски княз); **Неманичи** (сръбска династия /1168–1371/); **Никифор I Геник** (византийски император); **Никифор II Фока (Никифор Урания)** (византийски император); **Никифоров** (наследник) (наследник на византийския император Йоан Цимисхий); **Никола** (комит, баща на Давид, Арон, Мойсей и Самуил); **Ногай (Нога)** (хан); **Олга** (руска княгиня); **Омуртаг (Муртагон)** (хан); **Паган (Таган)** (хан); **Петър I** (цар); **Петър II (Асеновия брат)**; **Петър III** (цар – *несъществуващ* български владетел); **Петър Делян (Долан)**; **Пипин Къси** (франкски крал); **Пресиян** (хан); **Припец**; **Радослав**; **Г. С. Раковски**; **Роман** (български цар); **Роман I Лакапин (Роман Лакапен)** (византийски император); **Роман IV Диоген** (византийски император); **Ростислав**; **Сабин**; **Самоил (Самуил)** (цар); **Сара**; **Святослав Игоревич** (руски княз); **Селевкий** (цар); **Селим I Свирепи** (султан); **Сигизмунд III Люксембургски** (крал); **Симеон Неманя** (крал); **Симеон I (Симеон Лабас, Симеон I Велики)** (княз и цар); **Смилец** (цар); **Ставрикий**; **Стефан Драгутин (Теокист)** (сръбски крал); **Стефан Душан** (сръбски крал); **Стефан Милутин** (сръбски крал); **Стефан Насилни** (сръбски крал); **Стефан Неман** (сръбски крал); **Стефан Неманич (Стефан Първовенчани)** (сръбски крал); **Стефан III Велики** (молдовски княз); **Стефан V** (унгарски крал); **Стефан Урош I Дечански** (сръбски крал); **Стефан Урош II Дечански** (сръбски крал); **Стефан Урош III Дечански** (сръбски крал); **Стефан Урош IV** (сръбски крал); **Стефан Урош V** (сръбски крал); **Суботин** (владетел); **Сулиман (Сюлейман бин Абд ала в-Малик)** (арабски халиф); **Твърдко** (босненски крал); **Телезвий** (цар); **Телериг** (хан); **Теодор I Ласкарис (Теодор Ласкар)** (византийски император); **Теодора** (византийска императрица); **Теодора**

(византийска принцеса); **Теодора** (първата съпруга на цар Иван Александър); **Теодора** (съпруга на византийския император Теофил); **Теодора** (съпруга на цар Константин Шишман); **Теодора** (съпруга на цар Светослав и на цар Михаил Шишман); **Карол Телбизов**; **Теодорих (Теодорик)** (византийския император); **Теодосий I** (византийски император); **Теодосий II (Теодосий Млади)** (византийски император); **Теодосия** (византийска принцеса); **Теофил** (византийски император); **Тервел (Тербал)** (хан); **Тиберий III Апсимар (Апомар)**; **Тимур**; **Тихомир** (барон); **Тодор Комнин** (епирски деспот); **Тодор I Ласкарис** (византийски император); **Тодор Светослав** (цар); **Тома Славянина** (роб); **Тривелий (Теоктист), Св.** (крал); **Урош** (сръбски крал); **Филип II Македонски** (македонски цар); **Флавий Юлий Валент (Уалент)** (император); **Чака** (цар); **Юстин I** (византийски император); **Юстиниан I (Велики)** (византийски император); **Юстиниан II Риномет** (византийски император); **Юстиниан III** (византийски император); **Ян Хуниади**; **Ludowicus Conradus Bethmann**.

2. ДУХОВНИ ЛИЦА (СВЕЩЕНОСЛУЖИТЕЛИ, ПОСЛУШНИЦИ, ДЯКОНИ, МОНАСИ, ПАТРИАРСИ, ПАПИ) И КНИЖОВНИЦИ (87 ДУШИ):

Адриан II (Hadrian) (римски папа); **Ангеларий, Св.** (един от учениците на Св. Св. Кирил и Методий); **Антоний, Св.** (атонски монах); **Атанас Шопов (А. Љоров)**; **Беда Почтени/ Достопочтени (Beda / Bede / Baeda Venerabilis)** (монах); **Петър Богдан Бакшев** (архиепископ); **Варсануфий, Св.** (атонски монах); **Юрий Иванович Венелин**; **Генадий Марсилски (Gennadius Massiliensis)**; **Горазд (Еразъм), Св.** (един от учениците на Св. Св. Кирил и Методий); **Григорий Синаит**; **Дамаскин Студий**; **Джон Бостън от Бъри (Бери) (John Boston of Bury)** (монах); **Дионисий** (брат.); **Дометиян, Св.** (атонски монах); **Васил Друмев**; **Дякон Петър** (монах); **Евтимий, Св.** (атонски монах); **Евтимий Търновски, Св.** (български патриарх); **Еузевий Кесарийски (Eusebios Pamfil)**; **Зигиберт от Жамблу (Sigebertus Gemblacensis)** (монах); **Иван Вазов**; **Иероним Стридонски (Hieronymus Stridonus)**; **Иларион Макариополски**; **Илдефонс Толедски (Ildefonsus Toletanus)**; **Григорий Андреевич Илинский**; **Иоан Тритенхемски (Iohannes de Trittenhem)** (игумен); **Исидор Севилски (Isidorus Hispalensis)**; **Иоан Дебърски, Св.** (български патриарх); **Иоан Рилски Чудотворец, Св.** (монах); **Исидор Севилски (Isidorus Hispalensis)** (епископ); **Йоан VIII** (римски папа); **Йоаникий, Св.** (атонски

монах); **Йов, Св.** (атонски монах); **Йосиф, Св. (Иоасаф)** (атонски монах); **Калокир**; **Любен Каравелов**; **Кирил** (патриарх български); **Блазус Клайнер** (монах); **Климент** (митрополит Търновски); **Климент Охридски, Св.** (архиепископ, един от учениците на Св. Св. Кирил и Методий); **Климент Римски, Св.** (римски папа); **Козма (Изографски)**; **Константинаки**; **Константин-Кирил Философ (Кирил), Св.** (монах, един от създателите на славянската азбука, равноапостол); **Лаврентий** (игумен, брат на о. Паисий); **Лъв** (кардинал); **Матей Граматик**; **Методий** (монах, иконописец); **Методий, Св.** (архиепископ, един от създателите на славянската азбука, равноапостол); **Ж. П. Мин. (J. P. Migne)** (игумен); **Наум Охридски, Св.**; **Павле Ненадовић**; **Неофит Бозвели**; **Неофит Рилски**; **Никола Мириклийски, Чудотворец, Св.** (архиепископ); **Николай Мистик (Nikolaus Mysticus)**; **Николай I** (папа); **Николай, Св.** (охридски архиепископ, патриарх); **Павел Популонски** (епископ); **Христаки Павлович**; **Партений** (владика); **Паисий Хилендарски (Païsi von Chilendar / Paysij Samokovskij / Паисий Самоковски), Св. о.**; **Рилски** (отец); **Сава, Св.** (сръбски митрополит); **Седмочисленици, Св. Св.** (Константин-Кирил Философ, Св.; Методий, Св.; Наум Охридски, Св.; Сава, Св.; Горазд, Св.; Ангеларий, Св.; Климент, Св.); **Симон, Св.** (атонски монах); **Петко Р. Славейков**; **Софроний Врачански, Св.** (епископ); **Стефан** (римски папа); **Теодосий Търновски, Св.**; **Теофан Изповедник**; **Теофилакт** (епископ); **Теофилакт** (учител на Св. патриарх Евтимий Търновски); **Терапонтий Софийски (Трънски), Св.**; **Урбан VIII** (папа); **Й. А. Фабрициус (J. A. Fabricius)**; **Формоза (Формоза)** (епископ); **Фогий** (цариградски патриарх); **Хенрих Гентски (Хонорий Отенски, Henricus Gandavensis)** (каноник); **Хонорий Августодунски (Honorius Augustodunensis)** (монах); **Христовул**; **Цезар Барони** (Барон, Бароний, *Vagonius Caesarius*); **Черноризец Храбър.**

3. БИБЛЕЙСКИ ЛИЧНОСТИ (45 ДУШИ):

Авел; **Авраам**; **Авенир**; **Аверинцев, С. С.**; **Адам**; **Ана Назаретска** (съпруга на Йоаким и майка на Дева Мария); **Арам**; **Артаксад**; **Асур**; **Богородица, Св.** (Дева Мария); **Гея** (майка на Иапет); **Гомер**; **Давид**; **Ева**; **Евер**; **Елам** (един от синовете на Сим, син на Ной); **Елиса**; **Иаван**; **Иафет** (Афет, Иапет); **Иисус Навин**; **Иисус Христос** (Христос, Спасител, *Jesus Christ ...*); **Иоаким Праведния** (баща на Св. Богородица, библейска личност); **Иосиф, Св.** (Иосиф Обручник) (съпруг на Св. Богородица); **Ирод**; **Исмаил**

(син на Авраам); **Каин**; **Кайнан**; **Ламех** (баща на Ной); **Луд**; **Магог** (син на Иафет); **Мадай** (син на Иафет); **Мешех**; **Мицраим** (син на Хам); **Мойсей** (пророк); **Мосхос**; **Неврот**; **Ной**; **Саул**; **Сим**; **Тирас**; **Тувал** (син на Иафет); **Уран** (баща на Иапет); **Фут**; **Хам** (Ханан); **Хуш** (син на Хам).

4. СВЕТЦИ И БЛАЖЕНИ (40 ДУШИ):

Ангеларий, Св. (един от учениците на Св. Св. Кирил и Методий); **Антоний, Св.** (атонски монах); **Богородица (Дева Мария), Св.**; **Върсунотей (Варсануфий), Св.** (атонски монах); **Гаврил Лесновски, Св.**; **Георги [Софийски], Св.**; **Горазд (Еразъм), Св.** (един от учениците на Св. Св. Кирил и Методий); **Давид, Св.**; **Димитрий Нови, Св.**; **Димитър, Св.** (великомъченик); **Дометиян, Св.** (атонски монах); **Евтимий Търновски, Св.** (български патриарх); **Елена, Св.**; **Иван Бесараб**; **Иларион, Св.**; **Иларион, Св.** (атонски монах); **Иоан, Св.** (Йоан Богослов) (евангелист); **Иван (Иоан / Йоан) Рилски Чудотворец, Св.** (монах); **Иоан Владимир, Св.**; **Иоан Дебърски, Св.**; **Иосиф (Иосиф Обручник), Св.** (съпруг на Св. Богородица); **Йов, Св.** (атонски монах); **Св.**; **Йоаким Сарандаполски (Йоаким Осоговски), Св.**; **Йоаникий Девически, Св.**; **Йосиф (Иосаф), Св.** (атонски монах); **Карл I Велики, Св.**; **Киприан, Св.** (атонски монах); **Кирил, Св.** (атонски монах); **Кирил, Св. (Кирил)** (равноапостол); **Климент Охридски, Св.** (архиепископ, един от учениците на Св. Св. Кирил и Методий); **Климент Римски, Св.** (римски папа); **Козма, Св.** (атонски монах); **Константин-Кирил Философ (Кирил), Св.** (монах, един от създателите на славянската азбука, равноапостол); **Лодовик**; **Марко, Св.** (преславски митрополит); **Мартимян (Мартимиян), Св.** (атонски монах); **Методий, Св.** (Методий) (архиепископ, един от създателите на славянската азбука, равноапостол); **Мина, Св.** (атонски монах); **Михаил Воин, Св.** (Михаил Нови, Михаил Праведни); **Михей, Св.** (атонски монах); **Наум Охридски, Св.** (един от учениците на Св. Св. Кирил и Методий); **Никола Мириклийски, Чудотворец, Св.** (архиепископ); **Никола Нови Софийски, Св.**; **Николай, Св.** (охридски архиепископ, патриарх); **Паисий Хилендарски (Païsi von Chilendar, Paysij Samokovskij, Паисий Самоковски), Св. о.**; **Петка Българска (Параскева), Св.** (преподобна); **Партений, Св.** (атонски монах); **Пимен, Св.**; **Прохор Пчински (Пшински), Св.**; **Седмочисленици** (Константин-Кирил Философ, Св.; Методий, Св.; Климент Охридски, Св.; Наум Охридски, Св.; Сава, Св.; Горазд, Св.; Ангеларий, Св.), **Св. Св.**; **Симон, Св.** (атонски монах); **Симон**

Петровски, Св.; Скитски (Св. Филотей); Софроний Врачански, Св. (епископ); Теодосий, Св.; Теоктист (Тривелий) (крал), Св.; Терапонтий Софийски (Трънски), Св.

5. ИЗСЛЕДОВАТЕЛИ НА ПАТРОЛОГИЯТА, ПРЕДШЕСТВАЩА ТРАДИЦИЯТА, ВЪЗПРИЕТА В „ИСТОРИЯ СЛАВЯНОБОЛГАРСКАЯ ...”, ЛИЧНОСТИ, ИМАЩИ ОТНОШЕНИЕ КЪМ ЛИНИИТЕ НА ИЗСЛЕДВАНЕ НА ДЕЛОТО НА СВ. О. ПАИСИЙ ХИЛЕНДАРСКИ И НЕГОВИ ПРЕКИ ИЗСЛЕДОВАТЕЛИ (209 ДУШИ):

Ангелов, Б. Ст.; Ангелов, Д.; Ангелов, П.; Андреев, Й.; Андрейчин, Любомир; Априлов, В. Е.; Арнаудов, М.; Бакалов, Г.; Балабанов, М.; Баласчев, Г.; Бартенев, П. И.; Бестужев-Рюмин, Н.; Билярски, Ц.; Бицилли, Петър Михайлович; Благоев, Н. П.; Бобчев, С. С.; Богданов, Ив.; Божилов, Ив.; Бончев, Нешо; Брун, Ф. К.; Бужашки, Е.; Бурмов, Ал.; Василев, Н.; Велев, В.; Велева, М.; Величков, К.; Велчев, В.; Велчев, Петър; Венгеров, С.; Венедиков, Й.; Войнов, М.; Гандев, Христо; Геннадий Марсилски (презвитер); Генов, Г. П.; Генов, К.; Георгиев, Е.; Георгиев, Св.; Гильфердинг, А. Ф.; Горина, Л. В.; Григорович, В. И.; Грозданова, Е.; Груиџ, Г.; Гунев, И.; Гюзелев, В.; Данчева-Василева, А.; Денчев, Стоян; Державин, Н. С.; Дечев, Д.; Джоровиџ, Владимир; Димитров, Б.; Димитров, И.; Димитров, Стр.; Димов, Г.; Динеков, П.; Доситей Обрадович; Драганова, Т.; Драгова, Н.; Дринов, М.; Дроснева, Е.; Дуйчев, Ив.; Дуриданов, Ив.; Жерев, Ст.; Жефарович, Христофор; Жинзифов, Р.; Заимов, Й.; Зарев, Пантелей; Здравева, М.; Златарски, В. Н.; Иванов, Й.; Иванчев, Д. П.; Игнатовски, Д.; Иречек, Константин; Ичков, Петър; Йонков, Хр.; Йончев, Л.; Йорданов, В.; Йоцов, Б.; Казански, Н.; Каранфилов, Е.; Кепов, Ив.; Кирмагова, А.; Киселков, В. Сл.; Клинчаров, Ив.; Ковачев, М.; Ковачева, М.; Коларов, Хр.; Колушки, Г.Н.; Кондаков, Никодим Павлович; Конобеев, В. Д.; Косев, Димитър; Кръстевич, Г.; Куев, К.; Куманов, Милен; Куманова, Александра; Кутиков, В.; Лавров, П. А.; Леже, Луи (Leger, Louis); Лонгинов, А. В.; Любенова, Л.; Маркишка, Д.; Мечев, К.; Мигев, Вл.; Милев, Ал.; Милетич, Л.; Милтенова, А.; Митев, Й.; Мишев, Д.; Миятев, Кр.; Мурзакевич, Н. Н.; Мутафчиев, П.; Мутафчиева, Вера; Наги, Й.; Наимович, М.; Натан, Жак; Начов, Начо; Начов, Никола; Неда; Недев, Н.; Недев, Ст.; Неделчев, И.; Неделчева, Цв.; Никитин, С. А.; Ников, П.; Николова, Б.; Николова, Светлина; Новаковиџ,

Ст.; Орбини, Мавро; Орманджиев, Ив. П.; Палаузов, Спиридон Н.; Панчовски, И.; Паскалева, В.; Пасков, И.; Пастухов, Ив.; Паунова, А.; Пекунова, Т.; Пенев, Б.; Пенев-Ахтар, Стоянчо; Петров, П. Хр.; Писинова, Н.; Поленаконик, Харалампие; Попиванов, П.; Поповиџ, П.; Попруженко, М. Г.; Потапенко, Е.; Примов, Б.; Пыпин, Александр Николаевич; Радојчиџ, Н.; Радулов, Д.; Раич, Йован; Райков, Божидар; Раковски, Г. С.; Ралева, Диана; Рандов, Норберт (Randow, Norbert); Романски, Ст.; Руварац, Димитрије; Руварац, И.; Русинов, Р.; Савов, Н.; Сакулин, П. Я.; Сакъзов, Янко; Сарафов, Тодор; Сергеев, А. В.; Сирков, Д.; Скерлиџ, Ј.; Снегаров, Ив.; Спасович, В. Д.; Станев, Н.; Станчев, Ст.; Стоенчев, Л. Д.; Стоилов, А. п.; Стойчев, Ив.; Стоянов, Хр.; Събев, Т.; Тахиаос, А.-Е.; Теодоров, А.; Теодоров-Балан, А.; Теофилов, И.; Тодоров, Г. Т.; Тодоров, Ил.; Томова, Е.; Топенчаров, Вл.; Тошкова, В.; Тошкович, И. С.; Трайков, В.; Трайков, Н.; Трифонов, Ю.; Тълкова-Заимова, В.; Тютюнджиев, Иван; Фабрициус, Й. А. (Fabricius, J. A.); Филипов, Ал.; Филлов, Богдан; Флоринский, Т. Д.; Хаджиниколов, В.; Хилфердинг, А.Ф.; Христов, Божан; Христов, Хр.; Цанев, Д.; Цанева, М.; Цанков, Драган; Цанков, Стефан; Цанкова-Петкова, Г.; Цветкович, Б.; Цонев, Б.; Чертков, Александр Дмитриевич; Чолов, П.; Шарова, Кр.; Шаур, Вл.; Шахматов, А. А.; Шивачев, А.; Шишманов, Ив. Д.; Pichio, R.

Ако при изясняването на морфологичните и синтактичните характеристики на езика на св. о. Паисий Хилендарски все пак боравим с абстрактни граматически категории и формулировки, то в тази си част изследването представя набор от обозрими исторически факти, свързани с биографиите на конкретни исторически личности. Правени са много съпоставки между оригиналния текст на историческите извори, които е използвал св. о. Паисий Хилендарски, и текста на самата „История славяноболгарская ...”.

Една от тези съпоставки, направена навремето от проф. Любомир Андрейчин, за да се демонстрира как точно атонският монах е адаптирал на новобългарски език тежките безлични глаголни форми, узаконени от църковнославянския езиков нормативизъм, доказва и колко прецизно е работил с наличната историография Светогорският монах:

„Особено важно е да се отбележи, че той е избягвал последователно така характерните за черковнославянския език причастни конструкции, а заедно с тях и несвойствените на съвременния

български език форми за сегашно деятелно причастие на **-иц**, минало деятелно причастие на **-виш** и получените от тях деепричастия, например:

У ЦЕЗАР БАРОНИЙ

А Крунъ *пославъ* съ братомъ часть войства на облежение Адрианополя, самъ облеже Константинополь, не *могий* же взяти его..., отиде подъ Адрианополь, и оный градъ взя.

Имѣя же в' е' пл'бнѣиѣкоего Теодора прозянемъ Куфара..., много от него о учении христѣнствѣмъ увѣда.

Обаче *уведавше* поддании его, *ѣко* прѣя христѣнскую вѣру, вооружа с на него.

У ПАИСИЙ

Крунъ же *остави* неколико войска под начальство брата своего Муртагона, а с другая войска отишел и осел Царьград за много време, но *не възмогал* взети его, пак се възвратил и възел Едрене.

И имелъ некогю роба грка, наричал ся Теодор Куфар. Бил христѣннин добр и искусен...

Но они *уразумели* защо е приел кръщение, възрожили се на него.

Тук няма възможност да се прави по-подробен анализ, но и съвсем ограниченият приведен материал дава вече представа за езиковата картина на Паисиевата история. „Отклоненията” от черковнославянските особености са толкова изобилни и постоянни, че те всъщност не трябва да се смятат за отклонения. Черковнославянските особености не могат да се смятат за основа на езика на първото произведение на новобългарската литература” [15].

Прецизността, с която св. о. Паисий работи с изворните хроники, налага върху неговото съчинение печата на една обективна, а не легендарна българска история, съставена в дамаскинарски стил, при който читателят/слушателят трудно може да разграничи историческия фрагмент от художествената приписка. Усетът на св. о. Паисий Хилендарски към стойностните исторически събития и личности, които на практика участват в строителството на България и българския етно-психологически идентитет във времето и пространството, са всъщност трайните, дълбоките причинители на силния емоционален тласък, скрит в „*История славяноболгарская ...*”.

Това историческо съчинение, което ние поставяме в началото на Българското възраждане, е не само емоционален извор на всеобщо национално вдъхновение, просъществувало до наши дни.

Личните имена, употребени от св. о. Паисий Хилендарски, изясняват още, че „*История славяноболгарская ...*” е:

– **АНАЛИТИЧНО ИСТОРИЧЕСКО СЪЧИНЕНИЕ** (споменати и обговорени са имената на общо 209 владетели и членове на семействата им, на обществени дейци, близки до управляващите, военни...);

– **РЕЛИГИОЗЕН ТРАКТАТ** (споменати и обговорени са имената на общо 172 духовни лица (свещенослужители, послушници, дякони, монаси, патриарси, папи) и книжовници, библейски личности, светци и блажени);

– **ИНТЕЛЕКТУАЛЕН КОМУНИКАТИВЕН АКТ, ВАЛИДЕН КАКТО ЗА БЪЛГАРСКАТА, ТАКА И ЗА СВЕТОВНАТА БЪЛГАРИСТИКА И СЛАВИСТИКА** (209 души съставляват общия брой на изследователите на патологията, обвързана с „*История славяноболгарская ...*”).

Благодарение на този информационен статистически разрез читателите и изследователите могат да добият по-ясна представа за едно от най-ценните произведения на българската историография, която е неотделима част от световния цивилизационен историко-културен процес.

IV. Топонимите

(Лексикален и информационен статистически разрез)

Топонимите в „*История славяноболгарская ...*” на св. о. Паисий Хилендарски са свързани с **територии**:

– **в** (и **граничещи с**) България;

– **извън** България.

За ориентация в представяната топонимия е използвана съвременната и историческата карта на света.

Посочването на географските обекти, намиращи се **в** и **извън** границите на страната ни (в днешните ѝ очертания!), е относително: за негова основа е взета съвременната географска карта на България, но това не се абсолютизира от пишещите този текст.

Например:

Земите в Македония са включени в представения масив и като намиращи се **в** (и **граничещи с**) България, и като явяващи се **извън** нея.

Когато в текста на „*История славяноболгарская ...*” са посочени паралелно едни и същи земи и като самостоятелен топоним, и като компонент от сложносъставен топоним.

Например:

Влахия, Влашка (Влашко) и Влашко и Молдова (Двете Влахии, Молдо-Влахия) – и двете форми се отразяват в настоящия анализ като семантично натоварени лексикални единици, при което и двете имат съответна несъвпадаща информационна тежест в осъществения статистически анализ.

В случаите, когато един и същи топоним има различни лексикални форми в езика на св. о. Паисий, те са поднесени обобщено, като за редна дума е използвана първата форма, изведена по азбучен ред.

Например:

Франция (Франгия, Франкская държава, Французска страна, Френция), при което в статистическия дискурс тези форми са отчетени като един и същ географски обект.

Същият подход е използван и при съотнасяне на езика на св. о. Паисий и интерпретацията му в **Коментара** и **Историографията** (вж: по-долу).

Например:

Византия (Източна Римска империя); Маджарска земя (Унгария); Османска държава (Османска империя); Санкт Петербург (Петроград).

Но когато с различни наименования се срещат несъвпадащи напълно в историческите периоди географски обекти, те се извеждат отделно (като самостоятелни).

Например:

Вавилон (Вавилония), но и **Халдея.**

Когато една и съща лексикална форма е използвана от Св. о. Паисий за обозначаване и на земя (държава), и на град, тя е обозначена и на двете места (земя /държава/; град) в анализа.

Например:

Вавилон; Трапезунд – и в двата и в пр. случаи: и царство, и град;

Направените **Коментар** и **Историография** към „История славяноболгарская ...” на Св. о. Паисий Хилендарски (срв.: публ. на проф. д-р Милен Куманов) в Том VI на *Трудовете на Студентското научно общество при УНИБИТ* (София, 2011) (и към тази публикация препраща читателя настоящият текст, където се намират съответните сигнификации и към Паисиевия труд, и към съпътстващите я изследвания), фундаращи **Географския показалец** към първоизточника; препратките към топоними, възникващи в научноизследователския и публикационния процес, са свързани с *цит.* периодична публикация.

Описаните топоними са включени в представения тук анализ.

Предметът на това изложение се заключава в извеждането на две **линии в изследваната топонимия** (вж по-долу: I–II).

Единно е кадастралното дърво, по което се провежда анализът за посочените разрези (**I – територии в/и граничещи с България; II – територии извън България**):

- океан (океани);
- море (морета) – м., река (реки) – р., планина (планини) – пл.;
- остров (острови) – о., полуостров (полуострови) – п-в;
- земя (земи) – з., местност (местности) – м., област (области) – обл.;

- град (градове) – гр., село (села) – с.;
- манастир (манастири), епархия (епархии).

I. Територии в (и граничещи с) България:

- две морета (**Егейско море /Бяло море/, Черно море**);
- единадесет реки (**Ахелой, Бистрица, Вардар, Дунав, Искър, Места, Струма, Тимок, Тича, Топлица, Янтра**);
- пет планини (**Витоша, Карнобатско-Айтоска, Осоговска, Родопи, Странджа /Парория/**);
- един проход (**Върбишки**);
- един полуостров (**Балкански**);
- една местност (**Рилската пустиня**);
- шест области (**Благоевградска, Загоре, Пловдивска, Родопска, Средецка /Софийска/, Тракия**);
- тридесет и шест града (**Банско, Битоля, Варна, Велико Търново, Силистра /Дръстър/, Видин, Враца, Воден, Гоце Делчев /Аугуста ад Нестум, Нисия/, Габрово, Драма, Дупница, Каварна, Карвуна, Котел, Костур, Кюстендил /Велбъжд/, Мелник, Несебър /Месабрия, Месебрия, Месемврия/, Никопол, Охрид, Пловдив /Филипопол, Филибе/, Плиска, Преслав, Прилеп, Радомир, Русе /Русчук/, Русокастро, Самоков, Свищов, Скопие, София /Сердика, Средец/, Серес, Сливен, Струмица, Търново /Търновград/**);
- шест села (**Бер, Дебелт, Емона, Клокотница, Лютиброд, Скрино**);
- седем манастира (**Елешнишки, Килифареvски, Куриловски, Мрачки [Пешерски /Оряховски – с. Пещера, Земенско (Радомирско)], Рилски, Сеславски, Суходолски**);
- единадесет епархии (**Видинска, Драмска, Мелнишка, Охридска, Пловдивска /Филибелиска/, Самоковска, Софийска, Серска, Скопска, Струмишка /Струмичка/, Търновска**);
- една патриаршия (**Търновска**);
- една архиепископия (**Охридска**);
- една епископия (**Сливенска**);
- пет храма („Св. Неделя”, „Св. Георги”, „Св. евангелист Лука”, „Св. Никола”, „Св. 40 мъченици”).

II. Територии извън България:

- един океан (**Атлантически Океан /Окиан море/**);
- десет морета (**Адриатическо, Балтийско /Балтинско, Помариско, Балтско/, Бяло /Егейско/, Карско, Каспийско, Мраморно, Мъртво, Северно Бяло, Средиземно, Черно**);
- два протока (**Босфор, Дарданели**);

– тринадесет реки (Волга /Болга/, Вардар, Горна Висла, Днепър, Днестър, Драва, Дунав, Ефрат, Морава, Сава, Сарандопор, Струмица, Тигър);

– седем планини (Алтай, Арарат, Влахерски, Девич, Кавказ, Парория, Саул);

– четири острова (Евбея, Лесбос, Родос, Тасос /Тасо/);

– седем полуострова (Балкански, Галиполи, Касандра, Лонгоз, Пелопонес, Св. гора Атонска /Св. гори Афонския, Атонска (гора)/, Халкидически);

– шестдесет земи (Австразия, Азия, Албания, Америка, Армения, Африка, Близкият изток, Босна, Вавилон /Вавилония/, Вардарска Македония, Великоморавия /Моравия/, Византия /Източна Римска империя/, Влахия /Влашка, Влашко/, Влашко и Молдова /Двете Влахии, Молдо-Влахия/, Галицко-Волинското княжество, Германия, Гърция /Греция/, Дардания, Дунавия, Едем, Европа, Европейска Турция, Египет, Елбасанската (страна), Илирик /Илирия/, Иранско плато, Италия, Киевска Рус, Латинска империя, Маджарска земя /Унгария/, Македония, Мала Азия, Месопотамия, Мидия, Молдова, Никейска империя, Османска държава /Османска империя/, Остготско кралство, Охридска земя, Палестина, Панония, Полша, Римска империя /Римското царство/, Румъния, Русия, Св. гора Атонска /Св. гори Афонския, Атонска (гора)/, Сирия, Скандавия, Словакия, Сърбия /Сръбска земя/, Тракия, Трапезундска империя, Финикия, Франция /Франгия, Франк-ска държава, Французска страна, Френция/, Халдея, Ханаан, Хананско царство, Хърватия /Хърватско, Хършава/, Чехия, Юдейско царство);

– шестнадесет местности (Атонска гора, Бабин дол, Бело поле, Босфора, Валдаейски възвишения, Голгота, Дарданели, Девича гора, Косово поле, Парория, Пчинска пустиня /Пшинска пустиня/, Сардика, Топлица, Фаран, Хубави дъбове, Цин);

– тридесет и една области (Банат, Белградска, Браничевска, Витания, Галилея, Далмация /Далматия/, Драчка, Епир, Захълмие, Зета, Злетово, Кутмичевица, Лакиния, Лехия, Лужица, Мачва, Месения, Метохия, Мизии /Мизия/, Моравско, Одринско, Охридска /Охридски (страни), Хоридска (страна)/, Паланечко, Помарания, Седмоградско, Серска, Срем, Тесалия /Теталия/, Тракия, Требине, Шумадия);

– осемдесет града (Адрианопол, Анкара, Бана Лука /Бана Лучина/, Бари, Белград /Београд,

Белиград/, Бер /Верия/, Берлин, Берцестия, Битоля /Битол/, Браила, Брандигур /Бранденбург, Brandenburg, Brandibur, Brandisborsk, Brandisborsa/, Брусса, Будапеща, Будим, Букурещ, Булгарофигон, Бурса, Вавилон, Велехрад, Велика Дрембица, Венеция, Версиния, Виена /Беч/, Витлеем, Воден, Генуа, Девол, Демир Хисар /Демир Исар/, Сидерокастрон, Драма, Драч /Дурацо, Дурац/, Дубровник, Едерне /Одрин/, Елбасан, Енишехер /Енешехир/, Ерусалим, Естергом, Ефес, Жамблу, Загреб, Замория, Казань, Калипол /Галиполи/, Караферия, Катар /Котор/, Киев, Константинопол /Цариград/, Костур, Лариса /Ларса/, Санкт Петербург /Петроград/, Люблин, Марул, Меглия /Мъглен/, Москва /Москов/, Назарет, Наисиус /Ниш/, Одеса /Одесса/, Охрид /Юстиниановия град/, Дардания, Париж, Потсдам, Прага, Преспа, Прилеп, Рим, Серес, Силиврия, Скопие, Славомир, Смедерево, Солун, Срем /Сремски Карловци/, Струмица, Трапезунд, Трикала, Флорина, Херсон, Шабац, Щип);

– седем села (Басарабово /Бесарабово/, Епифат, Меглия /Мъглен/, Осиче, Плочник, Потук, Черномен /Чирмен/).

Религиозните маркери, споменати в „Историята ...“, включват както манастири от Балканския полуостров, така и извън пределите му, но в близост със Св. гора. Ето названията им:

– петнадесет манастира, църкви, храмове (Ватопед, Девически манастир, Дечане, Зографски манастир „Св. Георги“ /Изограф/, Милошево, Полихрон, Св. Троица, Св. Архангел Михаил, Св. София, Св. евангелист Лука, Св. Мамант, Симон Петър, Симонов камък, Студеница, Хилендарски);

– тринадесет епархии, архиепископии, патриархии (Грачанска, Драмска, Едренелиската, Меглинска /Мъгленската/, Мелк, Нишка, Охридска, Одринска, Серска, Скопска, Солунска, Струмичка /Струмишка/, Цариградска, Щипска).

Топонимията в „История славяноболгарска ...“ регистрира страни от Европа и Азия през различни исторически епохи, имена на различни народи, храмове и природни дадености...

Географската карта на „История славяноболгарска ...“ е преди всичко православноцентрична, защото фокусира вниманието на своите читатели /слушатели върху Светия полуостров Атон и Цариград.

Но тук има и още нещо, които заслужава по-специално внимание.

108 години преди Султанския ферман (1870), който узаконява етно-религиозното присъствие на българите в рамките на Османската империя и поставя началото на Българската екзархия (1870–1953), Св. о. Паисий Хилендарски – ако следваме данните, които ни сочи топонимията, регистрирана в „История славяноболгарская ...” – буквално предрича териториалните граници на България, установени след подписването на Санстефанския мирен договор (1878).

Ето какво е записано във въпросния ферман: „Духовната юрисдикция на Българската екзархия обема: Русенската, Силистренската, Шуменската, Търновската, Софийската, Врачанската, Ловчанската, Видинската, Нишката, Пиротската, Кюстендилската, Самоковската, Велешката, Варненската епархия (без града Варна и без близо двадесетте села по крайбрежието на Черно море до Кюстенджа, чиито жители не са българи); Сливенския санджак без градовете Анхиало и Месемврия; Созополската каза без селата по крайбрежието; Пловдивската епархия без самия град Пловдив, без града Станимака, както и без селата Куклен, Воден, Арнауткьой, Панагия, Ново село, Лясково, Ахлан, Бачково, Белацица и без манастирите Бачковски, Св. Безребреници, Св. Параскева и Св. Георги. Махалата Св. Богородица в град Пловдив ще влезе в Българската екзархия, но които от нейните жители не ще желаят да се подчинят на Българската църква и Екзархия, ще бъдат напълно свободни в това отношение. Подробностите за това ще бъдат уредени между Патриаршията и Екзархията според църковните обичаи, принципи и правила.” [16].

Както посочихме (вж *погоре*: I. Територии в / и *граничещи с* България), българските градове, които споменава Светият монах, са: Банско, Битоля, Варна, Велико Търново, Силистра /Дръстър/, Видин, Враца, Воден, Гоце Делчев /Аугуста ад Нестум, Нисия/, Габрово, Драма, Дупница, Каварна, Карвуна, Котел, Костур, Кюстендил /Велбъжд/, Мелник, Несебър /Месабрия, Месебрия, Месемврия/, Никопол, Охрид, Пловдив /Филипопол, Филибе/, Плиска, Преслав, Прилеп, Радомир, Русе /Русчук/, Русокастро, Самоков, Свищов, Скопие, София /Сердика, Средец/, Серес, Сливен, Струмица, Търново /Търновград/).

Само присъствието на **БАНСКО, БИТОЛЯ** и **НИШ** в тази българска топонимия, въведена в „История славяноболгарская ...”, когато България не е съществувала нито на географската, нито на политическата, нито на икономичес-

ката карта на Европа, са достатъчни основния да стигнем до извод, според който Св. о. Паисий Хилендарски е не просто пророк, а и създател на програмен исторически документ, върху който ще се гради не само Българското възрождане, но и целокупният национален идеал на България от края на XVIII в. до днес.

V. Морфологична систематика

(Таблично-графично представяне)

Изследователската платформа на морфологичната систематика на езика на Св. О. Паисий Хилендарски, представена в петте разреза (Именен показалец: ИП /с. СВ. О. ПИС 112–124/; Географски показалец: ГП /с. СВ. О. ПИС 125–134/; Уплътнен тезаурус I: Т I /с. СВ. О. ПИС 135–171/; Уплътнен тезаурус II: Т II /с. СВ. О. ПИС 172–174/; Уплътнен тезаурус III: Т III /с. СВ. О. ПИС 175–187/), позволява да се направят следните заключения за динамиката на частите на речта, употребени в „История славяноболгарская ...” (вж: Табл. 1–3 и Граф. към тях) (с. 54–57):

- **СЪЩЕСТВИТЕЛНИ ИМЕНА** (Т I: 1019 + ИП: 1468 + ГП: 449) – *общо*: **2936**;
- **ГЛАГОЛНИ ФОРМИ** (Т I: причастия: 853 + Т I: глаголи: 451) – *общо*: **1304**;
- **ПРИЛАГАТЕЛНИ ИМЕНА** (Т I: 750 + Т II: 151 + ИП: 50 + ГП: 136) – *общо*: **1087**;
- **ЧИСЛИТЕЛНИ ИМЕНА** (Т III: 203 + ИП: 84 + ГП: 2) – *общо*: **289**;
- **НАРЕЧИЯ** (Т III: 202 + ИП: 7) – *общо*: **209**;
- **МЕСТОИМЕНИЯ** (Т I: 121) – *общо*: **121**;
- **ПРЕДЛОЗИ** (Т III: 39 + ИП: 7) – *общо*: **46**;
- **СЪЮЗИ** (Т III: 26 + ИП: 3 + ГП: 1) – *общо*: **30**;
- **ЧАСТИЦИ** (Т III: 10) – *общо*: **10**.

„ИСТОРИЯ СЛАВЯНОБОЛГАРСКАЯ ...”
НА Св. О. ПАИСИЙ ХИЛЕНДАРСКИ:
Морфологична систематика

Таблица 1

ЧАСТИ НА РЕЧТА									
Съществителни имена	Глаголни форми	Прилагателни имена	Числителни имена	Наречия	Местоимения	Предлози	Съюзи	Частии	Общо:
2936	1304	1087	289	209	121	46	30	10	6032

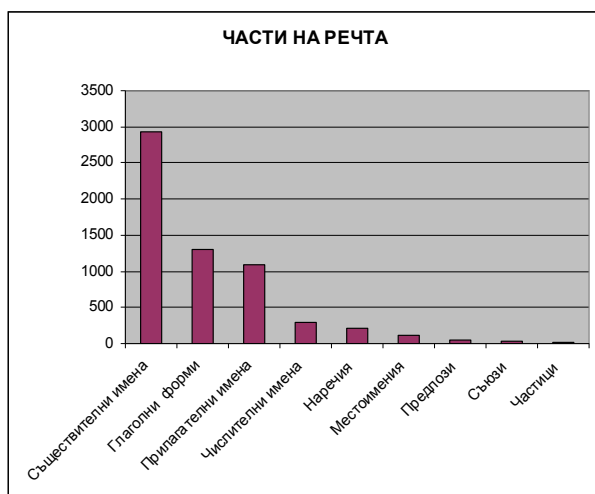
Таблица 2

ИЗМЕНЯЕМИ ЧАСТИ НА РЕЧТА					
Съществителни имена	Глаголни форми	Прилагателни имена	Числителни имена	Местомименя	Общо:
2936	1304	1087	289	121	5737

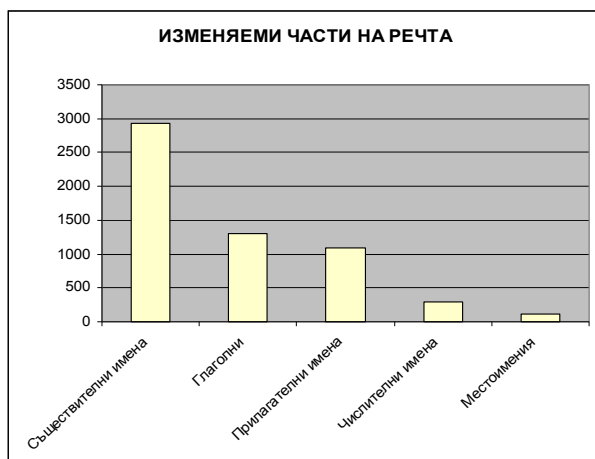
Таблица 3

НЕИЗМЕНЯЕМИ ЧАСТИ НА РЕЧТА				
Наречия	Предлози	Съюзи	Частници	Общо:
209	46	30	10	295

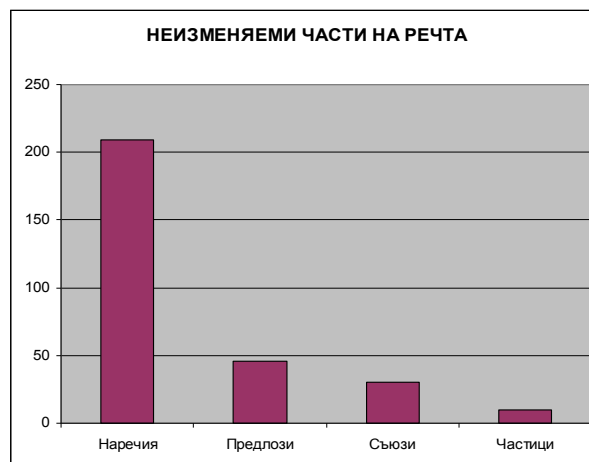
Графика към Таблица 1

Графика към Таблица 2

Графика към Таблица 3

VI. Синтактика

(Субектно-предикатно-обектна характеристика)

Езикът на св. о. Паисий Хилендарски демонстрира няколко характеристики, които би трябвало да бъдат погледнати и от синтактична гледна точка, тъй като само тя би могла да изясни динамиката, чрез която се осъществяват субектните, предикатните и обектните взаимоотношения в „История славяноболгарская ...”.

Истинските следи на тези взаимоотношения се крият най-вече в преписите на „История славяноболгарская ...”

Колко литературни обработки – т.е. колко преписа (преправки) – е претърпяла „История славяноболгарская ...”?

Не всички преписи са запазени в пълен обем.

Някои от тях – като „Бодянски препис”, например, или като „Македонска преправка” – съдържат само по няколко листа или отделни части на Паисиевата „История славяноболгарская ...”.

Тук ще ги предадем така, както ги е именуval Йордан Иванов в своя научно обговорен препис на „История славяноболгарская ...”, обнародван от Българската академия на науките през 1914 г. (именуването е обвързано или с автора на преписа, или с мястото, където е открит, или с притежателя му) [17]:

1. Котленски препис (1765);
2. Самоковски препис (1771);
3. Рилски препис (1772);
4. Жеравненски препис (1772);
5. Кованлъшки препис (1783);
6. Еленски препис (1784);
7. Зографска българска история (1785);
8. Спиридонов препис (1789);
9. Русенски препис (1809);

10. *Препис на Спиридоновата българска история* (1819);
11. *Хилендарски препис (Царственик)* (1820);
12. *Карловецки препис* (1919);
13. *Преправка на поп Йоан* (XIX в.);
14. *Пирдопска преправка* (XIX в.);
15. *Сопотска преправка* (1828);
16. *Първа Змеевска преправка* (1830);
17. *Втора Змеевска преправка* (1832);
18. *Чирпанска преправка* (1831);
19. *Русенски царственик* (1831);
20. *Харитоновска преправка* (1832);
21. *Дряновска преправка* (1836);
22. *Дряновски препис (Царственик)* (1837);
23. *Първа Старозагорска преправка* (1837);
24. *Зотовски препис* (1837);
25. *Венелиновски препис* (1838);
26. *Григоричева преправка* (1838);
27. *Тошковичев препис* (1830–1840);
28. *Хилендарска преправка* (1840);
29. *Баишкийски препис* (1842);
30. *Втора Старозагорска (Фотиновска) преправка* (1842);
31. *Първи Търновски препис* (1842);
32. *Втори Търновски препис* (1842);
33. *Свищовска преправка* (1842);
34. *Горнотурченски препис* (1843);
35. *Трети Търновски препис* (1845);
36. *Чехларовски препис* (XIX в.);
37. *Москов откъслек* (XIX в.);
38. *Бодянки препис* (XIX в.);
39. *Македонска преправка* (XIX в.) ...

Езикът на Св. о. Паисий Хилендарски попада изцяло в обобщения контекст на т. нар. **дамаскинарска културна и езикова традиция в старобългарската литература** (даскал Недялко и синът му Филип, Йосиф Брадати, поп Пунчо, поп Тодор Врачански, йеромонах Роман, Никифор от Арабанаси, Теофан Рилски, даскал Тодор ...).

Към оня исторически момент – началото на втората половина на XVIII в. – друга традиция не е съществувала, макар че споменът за патоса на **Панонските легенди за св. св. Константин-Кирил Философ и архиепископ Методий, житията на Св. Климент Охридски, ораторското съчинение „За буквите“ на Черноризец Храбър, поетичните съчинения на св. Константин Преславски („Азбучна молитва“) и житията на св. Патриарх Евтимий Търновски** е бил още жив.

Фактът, че св. о. Паисий Хилендарски споменава с изключителен пиетет в *„История славяно-болгарская ...“* имената на Светите братя и името на св. Патриарх Евтимий Търновски, който е

създателят на **стила „плетение словес“ в българската литература**, е

неоспорим аргумент в това отношение.

Но така или иначе конкретният езиков извор, който формира субектно-предикатно-обектното поведение на Паисиевия език, е дамаскинарската книжнина, която се поражда, развива и живее по нашите земи в продължение на приблизително девет века (IX–XVIII в.).

Първите преводи на съчинението на **Йоан Дамаскин „Точно изложение на православната вяра“** започват у нас още през IX в.

В славистичната литература това произведение е известно като **„Небеса“** или **„Богословие“**. Автор на първия превод (891–892) е св. Йоан Екзарх, който се смята за **родоначалник на дамаскинарската културна и езикова традиция в старобългарската литература** [18].

Интересен в случая е фактът, че **„Точно изложение на православната вяра“** не се превежда изцяло, а избирателно от нашите преводачи.

Не са редки и случаите на преиначаване на оригинала или на вмъкване – под формата на приписки или уводни бележки – на творчество, което (без да се губи връзката с религиозната основа на оригинала) търси други върхове на личностно интелектуално и философско обобщение.

Пряк продукт на подобен подход е **философското съчинение „Шестоднев“** на св. Йоан Екзарх, което е изцяло базирано (чрез цитати и тълкувания) върху **„Точно изложение ...“** [19].

Тази традиция – **да се превежда избирателно, но и тълкувателно** – се запазва до средата на XVII в. в така наречените **Средногорски, Македонски, Рилски, Пазарджишки, Ломски и Родопски преводи** [20] на съчинението на византийския автор.

Отличителна езикова черта на тези дамаскини е **точното цитиране** на оригинала, което в случая означава точно цитиране на старобългарската езикова редакция на св. Йоан Екзарх в нейния църковнославянски вариант, и **свободна религиозно-философска интерпретация** на местата, където текстът нарочно се синкопира, за да се появят приписките на преписвача.

Към средата на XVII в. в тези приписки започва да се наблюдава и силно влияние на народните говори (поради липса на законотворна езикова уредба на тогавашния говорим и писмен български език, всеки е писал така, както е смятал за добре...), примесено със също толкова силно влияние на старобългарско-църковнославянската езикова традиция в старобългарската литература.

ТЪКМО СЪЛЪСЪКЪТ МЕЖДУ СТАРИЯ ЕЗИКОВ НОРМАТИВИЗЪМ, СЪЗДАДЕН ПРЕЗ XIV–XV В. ОТ Св. ПАТРИАРХ ЕВТИМИЙ ТЪРНОВСКИ И КОНСТАНТИН КОСТЕНЕЧКИ (АВТОРИ НА

ПЪРВАТА ПРАВОПИСНО-ЕЗИКОВА РЕФОРМА В СТАРАТА БЪЛГАРСКА ЛИТЕРАТУРА) [21], И ЛИПСАТА НА НОРМАТИВНА БАЗА НА ТОГАВАШНИЯ СЪВРЕМЕНЕН ГОВОРИМ БЪЛГАРСКИ ЕЗИК, В КОЙТО ФЛЕКСИЯТА Е ОТДАВНА РАЗКОЛЕБАНА [22], ПОРАЖДА ЕЗИКА НА СВ. О. ПАИСИЙ ХИЛЕНДАРСКИ.

Тази гледна точка би могла най-сетне да „оправдае“ в „История славяноболгарская ...“ калейдоскопичната морфологична пъстрота и „простота“:

„простим болгаром просто и написах“:

„за простите българи просто и написах“:

– правомерно, но и неправомерно използване на падежните форми за родителен, дателен, творителен и местен падеж при имената (съществителни, прилагателни, числителни) и местоименията;

– употреба на старобългарско-църковнославянска лексика, но и отсъствието ѝ – особено в случаите, когато св. о. Паисий Хилендарски е повече публицист, отколкото историк, стриктен преводач или компилатор на текстове от Цезар Бароний, Мавро Орбини, Христофор Жефарович ... [23].

Доказано е, че св. о. Паисий Хилендарски застъпва основните морфологични особености преди всичко на църковнославянския език.

Ще приведем няколко примера, следвайки превода на Йордан Иванов (История славяноболгарская. – С., 1914), тъй като този вариант на Паисиевата „История“ стои най-близо до оригиналния език на Паисий.

Църковнославянското влияние се доказва чрез употребата на падежни форми при имената (съществителни, прилагателни, числителни) и местоименията.

Ето няколко примера, на които е обърнал специално внимание проф. Любомир Андрейчин:

„Родителен падеж:

„И тамо слезал с кона и предал Богу дух свой“;

„И обратил ся на царя грческаго“;

Дателен падеж:

„... Таган послал царю Копрониму да би имели мир българи и грци и да има разговор лице клицу с Копронима“;

„Ти, болгарине, (...) учи се по своему языку“ ...;

Винителен падеж:

„И зел сестру свою, що бил изпрежде пленил цар Никифор“;

„Преписуйте историйцу сию“ ...;

Творителен падеж:

„Но погибли бурею и влнением морским“;

„Мир, що бил учинил с братом его Левом (...)“;

Местен падеж: „Било на небеси страшно знамение“;

„Беседовали о договоре мирном“ ...”

Често едни и същи изрази са ту с падежни, ту без падежни форми:

„И пошел на Болгарию“ : „Наступил на Болгария“;

„Сътворил с ним мир“ : „Сътворил мир с Константина и Романа“ ...

Същите аналогии биха могли да бъдат направени и по отношение на старинните инфинитивни форми на глаголите, които са комбинирани с личните конструкции със съюза да (например: да побегат, но и бежати)” [24].

Употребата на падежните форми в Паисиевата „История ...“ не е напълно изследвана.

Но е повече от очевидно, въз основа на превода на Й. Иванов, че Паисий не е последователен в тяхната употреба, което означава, че или не ги е знаел докрай (поради липсата на нормативна уредба на българския книжовен език към оня исторически момент, в това „незнание“ има повече обективен, отколкото субективен предтекст), или – в стремежа си да пише „просто“ – умишлено ги е заличавал на местата, където това е било възможно.

Навсякъде се усеща стремежът на Св. о. Паисий не само да компилира, но и да калкира „просто“ за „простите българи...“.

Тази своеобразна негова граматика сякаш е стилизираща говоримия български език на фона на тежките църковнославянски граматически правила.

Светият монах е създавал структура върху структурата – все още неясна и трудноразбираема както за граматичите, така и за неуките българи от онова време.

Св. о. Паисий е създавал този език със съзнанието, че не толкова езикът, колкото обобщеното послание е по-важно в неговата „История славяноболгарская ...“.

Смесването на все още неизяснените граматически правила, пулсиращи в народните говори, с установените църковнославянски езикови парадигми би трябвало да ни насочва и в една друга, все още неизследвана посока – върху църковнославянския езиков пласт, който вече е архаичен за времето си, Св. о. Паисий Хилендарски наслагва нерегулирания „нормативизъм“ на актуална българска реч, която по-късно ще се окаже в основата на бъдещите граматики. В този смисъл в Паисиевия език е снет и пророчески езиковедски акт, който ще бъде осъзнат и последван от такива книжовници и просветители като св. Софроний Врачански (1739–1813), Йоаким Кърчовски (1750–1820), Кирил Пейчинович (1770–1845), Петър Берон (1795–1871), Иван Богоров (1821–1892) и др.

На практика „История славяноболгарская...“ е засега единственият цялостно запазен и научно обговорен исторически документ, който регистрира

народностната основа на прехода на българския език от синтетизъм към аналитизъм, започнал някъде през XII и завършил окончателно през XV в. Присъствието на тогавашната новобългарска аналитична основа (отсъствие на падежи при имената и местоименията) в езика на Светия монах, съчетана със синтетизма (присъствие на падежи при имената и местоименията) на църковнославянския език, на практика регистрира демократична – и модерната за времето си – езикова база, структурираща фонетичното, морфологичното и синтактичното своеобразие на Паисиевия език.

VII. Личностният модел на света

(Кредо: универсален комуникативен акт на себепознанието)

Моделът на света, който изгражда в своята „*История славяноболгарская ...*”

Св. о. Паисий Хилендарски – освен всичко, което вече знаем за него от историци, филолози, етнологи, етнографи, – е и **личностен модел на този свят**.

Не трябва да пропускаме това важно обстоятелство, тъй като личностният модел за света по същество обозначава границите на трансформация на един личностен човешки опит в система от значения, които структурират вид социално поведение.

Днес никой не знае как е изглеждал св. о. Паисий, продължават в науката и споровете за неговото родно място (някъде в Самоковска епархия).

Безконечни се оказаха дискусиите около езиковите компетентности на автора на „*История славяноболгарская ...*” и неговото конкретно участие в строителството на съвременния български книжовен език.

Но ако насочим вниманието си към **личностния модел на Хилендарския монах**, вземайки образци от неговото **словно богатство**, бихме отворили изход към друг дискурс:

в каква конкретна комуникативна
(субектно-предикатна-обектна) ситуация
са се намирали

пишещият / говорещият

(т.е. субектът) на „*История славяноболгарская ...*” и

четящият / слушащият

(т.е. обектът) на „*История славяноболгарская ...*”, какви духовни и естетически потребности са имали

ЕДИНИЯТ и ДРУГИЯТ.

Във взаимоотношения **пишец / говорещ** и **четящ / слушащ** (тази вечна **диада**) личностният аспект на интерпретация структурира отношения, които допълнително напластяват, интерферират

значения, правила, закономерности, мотиви, идващи от други дискурси във времето и пространството (от средата на XVIII до началото на XXI в.).

Забележете:

и тогава,
и днес

някой продължава да има духовна потребност и от физическо съприкосновение с думите на св. о. Паисий Хилендарски,
след като текстът –
почти 250 години –

продължава да се преписва и на ръка
(в конкретния случай това са студентите от Студентското научно общество при УНИБИТ).

Отдавна никой не се интересува от това, дали – следвайки текстове на Христофор Жефарович, Мавро Орбини, Цезар Бароной... – в „*История славяноболгарская ...*” е скрит откровен компилативен акт на един самоук български историк от зората на Българското възраждане.

Ние продължаваме да четем, препрочитаме, наизустяваме и преписваме тази „*История славяноболгарская ...*” със същата настървеност и богоговение, с каквито са я преписвали и разпространявали св. Софроний Врачански и много други ...

Ние продължаваме,
четейки и преписвайки текста на
„*История славяноболгарская ...*”,
да се идентифицираме като народ,
а не като население,
обитаващо някаква част от Балканския
полуостров ...

Очевидно има нещо в диханието на текста на „*История славяноболгарская ...*”, което все още ни интегрира, диференцира и контролира във времето.

Ето в каква динамика са употребени някои думи в „*История славяноболгарская ...*”:

– **българин, българите, българска, българската, български, българските, българския, българският, българското** (общо: 505 пъти);

– **род, рода, роде, родители, родослов, родослова, родословие, родство, родът**

(общо: 174 пъти);

– **Света, Светата, Свети, Светите, Светия, Светият, Свето, Светото**

(общо: 162 пъти);

– **свет, свети, светец, светеца, светици, светител, светци, светците, свещеник, свещеникът, свещеници, свещениците** (общо: 94 пъти);

– **България** (общо: 83 пъти);

– *народ, народа, народът* (общо: 80 пъти);
 – *Бог, Бога, Божии, Божиите, Божието, Божиите, Божия, Божият*
 (общо: 76 пъти).

Динамиката само на тази текстологична отсечка създава комуникативна ситуация, породена от *общо 1174 звукови комплекса*, където думите *България, българският народ [род]* (пресметната, тази комбинация присъства общо 842 пъти) са така структурирани в синтагмите, че да внушат на читателя / слушателя идеята за преинтегриране в християнския свят – чрез думи като *Бог, Божиите, Свети, светец, свещеници* (пресметната, тази комбинация присъства общо 332 пъти), – за да се възкресят, възродят и върнат към нов живот представите на българина за род, родина и гражданско самосъзнание.

Чрез тези думи заветите на Светите Константин-Кирил Философ, архиепископ Методий, архиепископ Климент, Горазд, Наум, Ангеларий, Сава, Патриарх Евтимий Търновски възкръсват, за да премоделират завинаги един изначален универсален комуникативен акт: СЕБЕПОЗНАНИЕТО.

Забележителното откритие на Св. о. Паисий Хилендарски – ПЪТЯТ КЪМ СЕБЕПОЗНАНИЕТО – е ренесансово и просветителско едновременно.

По своята значимост то е и историческа даденост (реликва), но и изначален нормативно-регулативен дискурс.

„История славяноболгарская ...” е и художествен трактат, и историческо есе, и езиковедско пророчество на един Свят монах, но заедно с това е и: Първият граждански кодекс на България, който връща мястото на България на картата на световния историко-културен процес, съизмервайки висотата на българското национално самосъзнание с делото на Светите Константин Кирил-Философ, архиепископ Методий и Патриарх Евтимий Търновски.

ВСИЧКО ТОВА Е РЪКОПОЛОЖЕНО ОТ СВЕТИЯ МОНАХ В ОСНОВАТА НА БЪЛГАРСКОТО ВЪЗРАЖДАНЕ, УЗАКОНИЛО СВОЕТО ЦИВИЛИЗАЦИОННО ПРИСЪСТВИЕ В БЪЛГАРСКОТО И ЕВРОПЕЙСКОТО ПРОСТРАНСТВО И ВРЕМЕ ПОСРЕДСТВОМ НРАВСТВЕНАТА СЪЩНОСТ НА ХРИСТИЯНСКОТО РЕЛИГИОЗНО УЧЕНИЕ ЗА ТРИЕДИННИЯ БОГ (ОТЕЦ : СИН : СВЕТИ ДУХ).

VIII. Онтология

(Семантични основания)

Семантичните основания, свързани с употребата на съществителните нарицателни „истина”, „правда”, „право” и прилагателните име-

на „прав”, „праведен”, „праведните”, „праведния”, „праведният”, „прави” и „право” в „История славяноболгарская ...”, показват следната философско-информационна картина (цит. по изд. на П. Д. от 1963 г.):

- **съществителни нарицателни имена:**

-- „И за това българите имат свидетелство от много истории, защото всичко е истина за българите, както и споменах.” (с. 33);

- - „Гърците казват, че дошъл и Солун да разори, и свети Димитър го убил тук, но това тяхно мнение не е истина.” (с. 64);

- - „Това се каза накратко, читателю, за сърбите и българите, за Стефана и Шишмана. Затова сърбите и досега укоряват българите. От безумие им се струва, че отначало са били по-славни от българите с кралство и войска, и земя. Но не е така. Всички народи на земята знаят българите и във всички истории се свидетелствува и се намира писано. За сърбите няма никъде никакво писание, нито свидетелство в латинските и гръцки истории. Но те са започнали да пишат от Симеон Неман и от това време имат писан родослов и жития за своите крале и светци, но и то не е никак съгласно. Колкото техни книги има за кралете им, във всяка писали различно и несъгласно. Кой както е искал и както е слушал от простите хора, така и писал. Затова не може да се разбере и онова, което е право и истина от несъгласните техни известия.” (с. 72–73);

-- „Това писали гърците, но това не е истина: те прикриват своето лукаво дело.” (с. 72–79);

-- „Но в сегашно време окаяните пак нямат никаква правда, нито съд.” (с. 80–81);

- - „Така и турците изпърво били свирепи и големи грабители. Когато се затвърдили в цариградското царство, научили много от християнския ред и право и за известно време в началото престанали малко, засрамили се да ограбват незаконно християнските вещи и имотите им.” (с. 80);

- **прилагателни имена:**

-- „Първите български крале не знаели царски закони, но тоя крал пръв установил граждански закон и прав съд за българския народ, което те в началото не знаели.” (с. 44);

- - „Заради техния свет и праведен живот ги споменахме тук.” (с. 89);

-- „От Адама до Давида и праведния Йоаким, Йосиф годеник [на Света Богородица], колкото праведни и свети пророци и патриарси имаше и се нарекоха велики на земята и пред Бога, никой от тях не беше търговец или прехитър и горделив човек, както сегашните хитреци, които ти имаш на почит и им се чудии и се

влачиш по техния език и обичай. Но всички тия праведни праотци са били земеделци и овчари и били богати с добитък и земни плодове, и били прости и незлобиви на земята.” (с. 34);

-- „*Методий не нарисувал зверове и картини на лов и т.н., но изписал второто пришествие Христово, как праведните стоели отдясно, и картина на рая, а отляво – грешниците и картина на вечната мъка.*” (с. 50);

-- „*И така от ония езици по божие повеление, както бил заповядал праведният Ной на своите синове, тръгнало Симовото племе и останали в Азия, а Хамовото племе в Африка, но били много, от тях останали и в Азия и се умножили на 37 царства, но били малки.*” (с. 37);

-- „*Така събирали избрани и прави думи от българите, от сърбите, от русите, от московите, от словените, от леховете.*” (с. 92);

-- „*Затова не може да се разбере и онова, което е право и истина от несъгласните техни известия.*” (с. 73).

Представителната семантична отсечка, снета от езика на св. о. Паисий Хилендарски – основанията му при употребата на определени съществителни нарицателни и прилагателни имена, – ни насочва най-вече към факта, че авторът на „*История славяноболгарская ...*” поставя обикновено понятията *истина* и *правда* (и производните от същата коренна морфема /*прав*/: *право, прав, праведен, праведните, праведния, праведният, прави, право*) в общ категориален контекст: истинността на историческите факти е относителна, а не абсолютна даденост, от една страна и от друга – духовният дискурс на истинността се крие и в правотата на християнската религия.

Тук *истина* и *правда* са контекстови синоними, заради което те трябва да се възприемат като единородни понятия.

Ако *истината* има своите физически измерения в конкретното време и пространство (историческите извори, които е използвал Св. о. Паисий Хилендарски /Зигиберт от Жамблу, Мавро Орбини, Христофор Жефарович .../, но и времето, в което е живял йеромонахът /средата на XVIII в./),

то истината –

но вече осъзната като стремеж към Правата (праведната) вяра,

т.е. към християнското учение за Триединния Бог (Отец, Син, Свети Дух) –

има ортодоксални,

извечни, изначални комуникации

с миналото, настоящето и бъдещето

на световни цивилизационни процеси,

неотменна част от които е и

еволюционната историческа съдба на

българския народ.

Истината в „*История славяноболгарская ...*”

е екзистенциалното стъпало към *правдата*,

защото *правдата* се съхранява по *право*

от *праведния/праведните* в *правотата*

на същинската *истина*,

скрита в християнското учение.

В концепцията на св. о. Паисий Хилендарски човекът прави *истината* и *правдата* за история, за да съхрани чрез представите си за изначалното мироздание и понятието *Слово* (Бог – Бог-Син), защото тъкмо чрез *Слово[то]*

авторът на „*История славяноболгарская ...*”

връща към нов живот

представите на българина

за история, език, род, родина,

национален идеал.

Затова в „*История славяноболгарская ...*” *любовта* към *Словото* е равнозначна не само на *любовта* към България, но и на *любовта* към *истината* (която в това историческо съчинение е еквивалентна на *любовта* към Триединния Бог).

В описания смисъл

„*История славяноболгарская ...*” е

и светско,

и религиозно четиво.

Освен че твори първия граждански кодекс на България, св. о. Паисий Хилендарски едно-временно създава и:

– **ЖИТИЕОПИСАНИЕ НА ДЕЙЦИТЕ НА ИСТОРИЯТА,**

– **РЕНЕСАНСОВ ТРАКТАТ,**

– **КАТЕХИЗИС.**

Очертаните тук линии, разкривани чрез морфологичен системно-структурен анализ на езика на „*История славяноболгарская ...*”, позволяват да се наблюдава на рудиментарно ниво характера на удивителна синкретична полифоничност на този забележителен паметник на писмената култура.

IX. Лингвистична информационна картина

(синтактика на морфологичния и лексикалния дейксис)

Направеният тук анализ (I–III фрагменти на тезауруса на езика на св. о. Паисий Хилендарски) позволява данните (по тезауруса) да бъдат оценени като лингвистична информационна картина на морфологичното проучване на езика на св. о. Паисий Хилендарски.

Обобщената представа за езика на св. о. Паисий Хилендарски и неговата синтактика (Су-

бект [*принадлежащ на пишещия / говорещия*] + **Предикат** [*принадлежащ на писаното / говореното слово*] + **Обект** [*принадлежащ на този, за когото е предназначена „История славяноболгарская ...“: читателя / слушателя*]) имплантира такава **субектно-предикатно-обектна характеристика** в „История славяноболгарская ...“, която може да обедини в надтекстовите си послания **три семантични вектора**, позволяващи да тълкуваме историческото съчинание на св. о. Паисий Хилендарски като:

– **ФИЛОСОФСКО-РЕЛИГИОЗЕН ТРАКТАТ** (срв.: *Комент., бел. 48*);

– **ИСТОРИЧЕСКО ЕСЕ** (срв.: *Историогр.*);

– **ГРАЖДАНСКИЯ КОДЕКС НА БЪЛГАРСКОТО ВЪЗРАЖДАНЕ** (срв.: *ДЕЙКСИС*: с. 188–194 *СВ. О. П ИС*; *ЕПИЛОГ*: с. 195–197 *СВ. О. П ИС*);

– **начало на ТОТАЛНАТА демократизация на писмения български език**;

– **ИЗГРАЖДАНЕ НА ОСНОВИТЕ НА БЪЛГАРСКИЯ НАЦИОНАЛНИДЕАЛ**.

Тези пет вектора изграждат динамичната морфологична (на лексикологично ниво) структура на езика на „История славяноболгарская ...“, който съответства на световния историко-литературен процес, пронизан от ценностите на християнския хуманизъм, родовата чест и националното самосъзнание.

Същата тази морфологична и лексикална пестрота би трябвало да пре моделира съвременния хоризонт на очакване към „История славяноболгарская ...“.

Тук философските, религиозните, историческите, художествените, но и езиковите проявления на личността св. о. Паисий Хилендарски са във всички пластове на философското и религиозното познание. Това е изключително модерна за времето си синтагматична конструкция, която обговаря и минало, и настояще, и бъдеще, но в сложно диалектическо единство.

Затова в „История славяноболгарская ...“ дискурсът на българската история е – едновременно (!) – и минало, и съвремие, но и път към постигане на мечтаното бъдеще:

„Внимавайте вие, читатели и слушатели, роде български, които обичате и имате присърце своя род и своето българско отечество и желаете да разберете и знаете известното за своя български род и за вашите бащи, прадеди и царе, патриарси и светии как изпърво са живеели и прекарвали. За вас е потребно и полезно

да знаете известното за делата на вашите бащи, както знаят всички други племена и народи своя род и език, имат история и всеки грамотен от тях знае, разказва и се гордее със своя род и език“ [25].

... През 1762 г. Жан Жак Русо публикува своята книга „Общественният договор“, която се смята за теоретична основа на правото във Франция и в света.

... През същата 1762 г. св. о. Паисий Хилендарски завършва своята „История славяноболгарская ...“, която чрез думите **род, родина, история** и словосъчетанието **български език** се превръща в **ПЪРВИЯ ГРАЖДАНСКИ КОДЕКС НА БЪЛГАРИЯ**

Това съвпадение, извлечено от субектно-предикатно-обектните характеристики на „История славяноболгарская ...“, по неоспорим начин потвърждава факта, че

**СВ. О. ПАИСИЙ ХИЛЕНДАРСКИ
Е ЕДИН ОТ НАЙ-МОДЕРНО МИСЛЕЩИТЕ
РЕФОРМАТОРИ, ЖИВЕЛИ В ЕВРОПА
ПРЕЗ СРЕДАТА НА XVIII В.**

ОНТОЛОГИЧНАТА, ЛЕКСИКАЛНАТА, МОРФОЛОГИЧНАТА И СИНТАКТИЧНАТА ИНФОРМАЦИОННА ХАРАКТЕРИСТИКА НА ЕЗИКА НА СВ. О. ПАИСИЙ ХИЛЕНДАРСКИ В „ИСТОРИЯ СЛАВЯНОБОЛГАРСКАЯ ...“ РАЗКРИВА ИНТЕЛЕКТУАЛНО-КОМУНИКАТИВЕН АКТ, КОЙТО Е КОНКРЕТНА ПРОЯВА НА РЕФОРМАТОРСКИ МОДЕЛ, РАЗИСКВАЩ УНИВЕРСАЛНИТЕ ПРОБЛЕМИ НА МОДЕРНАТА ЦИВИЛИЗАЦИЯ:

ЕЗИК – РОД – РОДИНА

БЕЛЕЖКИ И ЦИТИРАНА ЛИТЕРАТУРА

1. **Charles S. Peirce**. // *CP 5.314* (Система за класифициране на непубликуваните ръкописи на Ч. С. Пърс – вж: бел. 12).

2. **Професор Юрий Михайлович Лотман**. // *Cordium* : Портрети учених в стиле интервю / Ведет беседи, авт. предисл., преамб. и примеч. А. Куманова; Лит. ред. А. А. Соловьев; Библиогр. ред. И. Л. Клим; Худож. фотопортр. С. Я. Мицевич; Худож. оформл. Н. В. Скородум; [Рец.: А. В. Мамонтов]. – Санкт-Петербург, 1994, с. 17. – *Посв.: Памяти апостола болг. библиогр. ... Т. Борова, личность которого воплощает собою ее прошлое, настоящее и будущее.*

3. *Лат.*: *abducere* – отстранявам, отклонявам.

4. „Като всяко друго академично поприще семиотиката е съставена от вътрешна форма, интелектуален конструкт, който намира своя израз в различни външни прояви и приема редица традиционни превъплъщения.

<...> семиотиката действа „в гранична област“ <...>, тя не може да бъде схваната извън социалния си контекст, има непреодолимо историческо измерение.” – Бел. на Т. С., поясняваща мисълта му за съвременното семиологично обществено движение – вж.: с. 175–176 на *цит.* в бел. 5 тук публ.

5. **Сибийк**, Т. А. Живите знаци. // *Сибийк*, Т. А. Семиотиката в Съединените щати / Прев. от англ. А. Харалампиева, А. Багашева ; Ред., предг. И. Младенов. – София, 1997, с. 175.

Кн. е прев. от ръкоп. (1991 г.), предоставен от авт. специално за публ. и е основа на неговите тр.: „A sign is just a sign” (1990 г.), „The sign and its masters” (1988 г.), „I think I am a verb” (1986 г.), „Contributions to the doctrine of signs” (1985 г.), „The play of musement” (1981 г.) и др. – Съдържа и Предг. към бълг. изд. (с. 9–14) ; Предговор / И. Младенов (с. 5–8) ; Развитие на семиотиката в САЩ : Библиография (с. 178–204).

6. Вж.: **Tabula Gratulatorum** [I] : Систематизиран хронологично-азбучен библиографски списък на публикациите на членовете на Студентското научно общество на университета : 2005–2007 (NN 1–72) / [Състав. А. Куманова ; Библиогр. ред. М. Максимова.] // *Тр.* на Студентското научно общество при СВУБИТ (София), Т. I, 2008, с. 7–16. – 72 ном. назв. – *Без подпис.* и съотв. публ. във всеки пореден том на изд.

7. **Трудове на Студентското научно общество при УНИБИТ (до 30.09.2010 – СВУБИТ)** : Т. I – / Отг. ред. С. Денчев ; Ред. кол. А. Куманова – глав. ред. и др. ; Състав. А. Куманова и др. ; Науч. ред. Н. Казански и др. ; Езикова и граф. ред. Н. Василев. – София : За буквите – О писменехъ, 2008- . – Съдържа: *Tabula gratulatorum* : Систематиз. хронол.-азб. библиогр. списък на публ. на членовете на Студентското науч. общество на унив.

8. **Св. о. Паисий Хилендарски**. История славяноболгарская ... [: Ръкоп. кн. : Препис на ръка] / Студентско науч. о-во при Специализ. висше у-ще по библиотекознание и информ. технол. – 612 с. – Текст на 1–326 (108) с. – Всяка стр. е с по 25 разграфени реда и три равномерни вертикални полета; в централното поле е преписът на ръка на знаменития първоизточник, направен със син химикал; в страничните полета са преписани допълнително думите на текста, като се съблюдават следните правила за съответните граматически категории: съществителните са изписани със син химикал, причастията и глаголите – с червен, прилагателните – със зелен, местоименията – с черен.

На 326 (108) с. – приписка: *Този препис е първият, направен от Студентското научно общество при Специализираното висше училище по библиотекознание и информационни технологии и е завършен на 22 май 2009 г. – в навечерието на 24 май – Деня на българската просвета и култура.*

Ръкоп. книга е подвързана с винен на цвят кадифен плюш, украсен със златисти и винени на цвят копринени гайтанени шнурчета, обграждащи високотехнологична и в златист цвят плочка с надпис, направен с винени букви: *Препис на „История славяноболгарская ...” на Отец Паисий Хилендарски, направен в Специализираното висше училище по библиотекознание и информационни технологии по време на*

неговия Ректор – проф. д.ик.н. Стоян Денчев (22, 5 X 16 см).

Срв.: **Свети** отец Паисий Хилендарски. История славяноболгарская ... : Информационен код на българската книжовност и литература : I. Аналитика (Историография. Сигнифициран препис. Коментар. Именен показалец. Географски показалец. Тезаурус); II. Синтез (Лексикална морфология. Семантика. Синтагматика. Синархия) / Обща ред. и епил. Стоян Денчев ; Науч. ред., историография, коментар, именен показалец, географски показалец Милен Куманов; Библиогр. и текстолог. ред., тезаурус, предисл., сигнифициран препис Александра Куманова ; Ез. ред., предисл., сигнифициран препис, послеслов (дейксис) Николай Василев; Терминолог. ред. Елена Томова, Диана Ралева, Венцислав Велев; Справочно-информ. ред. Марияна Максимова, Цветана Найденова, Антон Даскалов; Рец.: Иван Теофилов, Никола Казански. // *Тр.* на Студентското научно общество при УНИБИТ (София), Т. VI, 2011, с. 1–208 *СВ. О. ПИС* : ил. (Факлоносци; II). – Юбил. изд., посв. на 60-год. на Държ. библиотечарски инст., днес: Университет по библиотекознание и информ. технол.

9. Текстът е предаден на съвременен книжовен език по Зографския ръкопис, обнародван от **акад. Йордан Иванов: История славяноболгарская**, собрана и наредена **Паисием иеромонахом...** / Стъпки за печат по първообраза **Йордан Иванов**. – София, 1914. – *Срв.:* бел. 17.

Цит по изд.: [Св. о.] **Паисий Хилендарски**. Славяноболгарска история : 1762–1962 / Под ред. на Петър Динев. – София : Бълг. писател, 1963. – 148 с. : с ил., факс. Издава се за 200-год. от написването ѝ.

10. **Бахтин**, М. М. Формы времени и хронотопа в романе : Очерки по исторической поэтике [1937–1938 гг.; 1973 г.]. // *Бахтин*, М. М. Вопросы литературы и эстетики : Исслед. разн. лет. – Москва, 1975, с. 289.

11. *Срв.* с основните от битоващите безброй изд. на „История славяноболгарская ...” и съпътстващи ги публ.:

[Св. о.] **Паисий Хилендарски**. История славяноболгарска ; Предадена на новобълг. ез. от Петър Динев. – София : Стандарт Нюз, 2008. – 140 с. : с ил., факс.

Пълното име на Б. Димитров е Божидар Димитров Стоянов. – Съдържа и Беловата на История славяноболгарска / Божидар Димитров ; Част от фототип. изд. на Паисиевия автограф. – Кн. се разпространява с в. Стандарт.

[Св. о.] **Паисий Хилендарски**. История славяноболгарска. – 59. изд. – София : Дамян Яков, 2006. – 128 с. – (Училищна библиотека)

1. изд. 1898 със загл. История славяноболгарская 1762 на изд. Хр. Г. Данов-Пловдив в сер. Трём на българската словестност ; Св. 1. – Съдържа и Паисий Хилендарски и неговата История славяноболгарска / Веселина Димитрова.

[Св. о.] **Паисий Хилендарски**. История славяноболгарска 1762 : Препис-белова на Паисиевия автогр. ; Предадена на новобълг. ез. от Петър Динев ; Студии Божидар Димитров, Надежда Драгова. – [2. фототип. изд.]. – София : Бълг. бестселър – Нац. музей на бълг.

кн. и полиграфия, 2004. – 417 с. – (Поредица Българското образование през вековете ; 2)

[Св. о.] **Паисий Хилендарски**. История славяноболгарска : Самоковски препис 1771 / [Предг. Ангел Кръстев, Цветана Иванова]. – Фототип. изд. – [Ямбол : Я], 2004. – 16, 281 с.

Авт. не е отбелязан на кор. – Текст и на англ., рус. ез. – Фототип. изд. на кн. от 1771 ; Изд. на Сдружение Демократ. мрежа, Сдружение България 681.

[Св. о.] **Паисий Хилендарски**. История славяноболгарска 1762 : Препис-белова от Паисиевия автограф : Предадена на новобълг. ез. от Петър Динеков / Паисий Хилендарски ; Студии Божидар

Димитров, Надежда Драгова. – [Фототип. изд.]. – София : Унив. изд. Св. Климент Охридски, 2003. – 417 с.

[Св. о.] **Паисий Хилендарски**. История славяноболгарска / Състав. Иван Инев ; Предг. Димитър Ефендулов. – [59. изд.]. – София : Скорпио ви, 2003. – 183 с. – (Библиотека на ученика)

1. изд. 1898, със загл. История славяноболгарска 1762, на изд. Хр. Г. Данов – Пловдив в сер. Трем на българската словестност ; Св. 1. – Съдържа и Речник ; За автора и неговото произведение ; По-важни преписи и издания на Историята ; „История славяноболгарска” в оценката на възрожденските дейци ; Паисий Хилендарски / Петър Динеков. – Показалец на по-важните ист. личности.

[Св. о.] **Паисий Хилендарски** – духовно име на Петър Михайлов Хадживълчев. – 1. фототип. изд. – София : Унив. изд. Св. Климент Охридски, 2003.

[Св. о.] **Паисий Хилендарски**. Славяноболгарска история / Състав. Иван Гранитски. – [58. изд.]. – София : Захарий Стоянов, 2002. – 173 с. – (Поредица Българска класика)

Иван Гранитски – псевд. на състав. Иван Йорданов Димитров. – Съдържа и Подбуди за

написване на историята / Никола Филипков ; Паисий Хилендарски / Петър Динеков ; Отец Паисий Хилендарски / Панко Анчев.

1. изд. 1898 със загл. История славяноболгарска 1762 на изд. Хр. Г. Данов – Пловдив в сер. Трем на българската словестност ; Св. 1.

[Св. о.] **Паисий Хилендарски**. История славяноболгарска / Паисий Хилендарски ; Предг. състав. и прил. Николай Аретов. – 2. изд. – В. Търново : Слово, 1999. – 111 с. – (Малка ученическа библиотека)

1. изд. 1992 [деп. 1993]. – Съдържа и Показалец на по-важните ист. личности ; В оценка на възрожденските дейци ; По-важни преписи и издания на „Историята” ; Препоръч. библиогр. ; Речник.

[Св. о.] **Паисий Хилендарски**. История славяноболгарска : Зограф. чернова, 1762 / Състав. Кирил Топалов и др. – София : Нар. библ. Св. Кирил и Методий ; Унив. изд. Св. Климент Охридски, 1998. – 335 с. : с факс.

Други състав.: Б. Христова, Н. Вутова. – Съдържа и Славяноболгарска история / Прев. на новобълг. П. Динеков ; Зографската чернова на „История славяноболгарска” от 1762 г. / Б. Райков ; Великият светогорец

и неговото дело „на ползу роду българскому” / К. Топалов. – Кн. е факс. изд.

[Св. о.] **Паисий Хилендарски**. История славяноболгарска / Ред., предг., комент., летопис Дочо Леков. – София : Анубис, 1995. – 112 с. – (Библиотека Образование. Литература)

Изд. на Съюз на бълг. писатели. – Съдържа и Паисий Хилендарски – летопис ; Възрожденски дейци за Паисий и неговото дело ; Страници за учителя / Л. Георгиев.

[Св. о.] **Паисий Хилендарски**. История славяноболгарска ; Предг. и прил. Николай Аретов. – В. Търново : Слово, 1992. – 103 с. – (Малка ученическа библиотека)

[Св. о.] **Паисий Хилендарски**. История славяноболгарска 1762 : Зографска чернова. – София : Наука и изкуство, 1989. – 124 с. : с факс.

Книгата е в обща папка с Паисиевия ръкопис на История славяноболгарска / Божидар Райков.

12. Въведено от един от основоположниците на съвременната семиотика (*гр.*: semeiotike – учение за знаците; semeion – знак), основателя на прагматизма, американския логик Ч. С. Пърс (1839–1914) основно понятие в неговата семиотична теория за характеристиката на знаковите процеси (*англ.*: semiosis) или сигнификацията (значението) и комуникацията, знаците, но и символите – триадата на елементарното знаково отношение: обект – знак – интерпретант (която не може да се сведе по никакъв начин до действието по двойки!).

Ч. С. Пърс обосновава логическата особеност на всеки интерпретант (интерпретатор) – да действа като знак, създавайки нова сигнифицираща връзка. Според него знакът не функционира като знак до момента, до който той не се осмисли като такъв, т.е. – знаците следва да бъдат интерпретирани, за да бъдат знаци.

Дешифрирането на знаците се извършва благодарение на интерпретант – превод, тълкуване, **концептуализация на отношението знак – обект** (например, определена реакция на човека на възприемания знак; обяснение значението на дадена дума с помощта на други думи и т.н.).

Всеки знак е способен да поражда интерпретант, и този процес е безкраен.

Ч. С. Пърс постулира необходимостта от безкрайност на този процес по следния начин. Ако се предположи хипотетичното съществуване на най-последния, най-сложния, изчерпващ и завършен интерпретант на даден обект, то този интерпретант не може да бъде нищо друго освен самия обект, представен като цяло в нашето съзнание. Но такъв обект, а също и такъв знак (като физически тъждествени един на друг) не са възможни и не съществуват. Следователно процесът на интерпретация е безкраен.

На този постулат е базирана **идеята за неограничената семиоза**.

В рамките на този подход **семиозата е динамичният процес на интерпретацията на знака**, единствено възможният начин на неговото функциониране; **действието на знака по производството на своя интерпретант**.

Идеята за семиозата изразява самата същност на отношенията между знака и външния свят – обектът

на репрезентация съществува, но той е отдалечен и недосегаем, бидейки като че ли „скрит“ в поредица от семиотични медиации. Обаче **познанието на самия обект е възможно единствено чрез изследването на породените от него знаци.**

Американският философ Ч. У. Морис (1901–1979) определя семиозата като „процес, в който нещо функционира като знак“. Той извежда три измерения на семиозата:

1) **семантика** – характеризира отношението на знака към своя обект;

2) **синтактика** – включва отношенията на знаците един към друг;

3) **прагматика** – изследва отношенията между знаците и тези, които ги използват (интерпретаторите).

Очевидно в „третото“ (вж по-горе: п. 3) измерение на семиозата на „История славяноболгарская ...“ по Ч. У. Морис е проекцията на лексикалната морфология на езика на о. Паисий като творец на интерпретанти – съвременниците на текста, дейците на Българското възраждане и адресатите на този текст днес ...

See also: Peirce, Charles S. Writings of Charles S. Peirce : Vol. 2. – A chronological ed. – Bloomington : Indiana Univ. Press, 1857; Morris, Charles. Signs, language and behavior. – New York : Prentice-Hall, 1946.

13. Еко, Умберто. Език, власт, сила / Прев. от ит. Стефан Тафров. // *Съвременник*, 1988, N 3, с. 410.

14. Гр.: thesauros – букв.: съкровище – запис;

1) в **лингвистиката**: речник на езика с пълна смислова информация;

2) в **информатиката**: пълен систематизиран набор от данни за някаква област на знанието, позволяващ на човека или изчислителната машина да се ориентира в нея.

15. **Андрейчин**, Любомир. Из Историята на нашето езиково строителство. – София, 1986, с. 173–175.

16. **Документи** и материали за историята на българския народ. – София, 1969, с. 162–164.

17. **История** славяноболгарская, собрана и нареждана Паисиемъ Иеромонахомъ в' лто1762 / Стъкми за печат по първообраза **Йордан Иванов**. – София, 1914, с. LIV–LXV. – *Срв.*: бел. 9.

18. **Икономова**, Ж. Йоан Екзарх. // *Строители* и ревнителите на родния език. – София, 1982, с. 48–55.

19. **Чолова**, Ц. Шестодневът на Йоан Екзарх като извор на историята на България. – София, 1978.

20. **Цонев**, Б. История на българския език. Т. 1. – София, 1984, с. 229–257.

21. **Андрейчин**, Л. Паисий Хилендарски. // *Строители* и ревнителите на родния език. – София, 1982, с. 80–88.

22. **Динеков**, П. Евтимий Търновски. // *История* на българската литература. Т. 1. – София, 1962, с. 286.

23. *Вж по-подробно*: **Андрейчин**, Л. Из историята на нашето езиково строителство. – София, 1986, с. 173–182.

24. **Мирчев**, К. Историческа граматика на българския език. – София, 1978, с. 15–29.

25. *Текстът е предаден по*: [Св. о.] **Паисий Хилендарски**. Славяно-българска история : 1762–1962 / Под ред. на Петър Динеков. – София, 1963, с. 32.

ПИСАТЕЛСКИЯТ СЪЮЗ СЕ УВЕЛИЧАВА

На 4 октомври 2011 г. в столичната зала на „София прес“ бяха връчени членските карти на новите членове на Съюза на българските писатели, сред които е и доц. д-р Лъчезар Георгиев, главен редактор на научното списание за книгата „Издател“. В тържествена обстановка председателят на Управителния съвет на СБП г-н Николай Петев произнесе слово, в което приветства избраните от цялата страна нови членове на творческия съюз, пожелавайки им здраве и творческо дълголетие. Г-н Христо Ганов, организационен секретар на СБП, също поднесе поздравления на новите членове. Изтъкнато бе, че в новата политика на писателския съюз влиза прием на нови членове по различни секции.

Приемът бе направен в заседание на Управителния съвет на СБП на 16 май 2011 г. и оповестен в бр. 15 от с.г. на в. „Словото днес“. Главният редактор на „Издател“ е сред приетите в секция „Проза“ на Писателския съюз. От общо 231 кандидати, чийто прием е силно редуциран, новоприетите в секцията са 14 белетристи – шестима от столицата и по един от Варна, В. Търново, Пловдив, Плевен, Габрово, Карлово, Добрич и Тел Авив (Израел).

Поканен от редакцията на белетристичния отдел, доц. Лъчезар Георгиев гостува на рубриката „Новоприети членове на СБП“ с разказа си „Приземяване“ в брой 26, 10 ноември 2011 г. (с. 5) на в. „Словото днес“, като към публикацията е поместена анотация и снимка на автора. Разказът е първият от подготвената за печат книга с разкази и новели на писателя „Полет до Малпенска“, която предстои да излезе през май 2012 г. от името на столичното издателство „АН-ДИ“. Белетристичната книга е с италиански сюжети, а действието в отделните творби се развива по време на самолетен полет към международното летище Малпенса, недалеч от Милано, а също на самия аеропорт, както и в големия италиански град.

